Контрольный эк...пляр

Массе а мехкий пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ★ ЕРА, 10 АВГУСТ, 1989 ШУ. ★ № 95 (7753). ★ Мах 3 кеп.

Парторганизацешка—отчеташи хоржамаши

ХАЬДДА КЪАМАЬЛ

«Грознефтеоргсинтез» яхача объединене СССР 50 шу дизара цІерагІча Грозненски химически завода товарно - бийдала цехе отчетно-хоржамий собрани хилар.

Цеха партийни организаце секретара доклада тІа дийцар, вай хано дІадехарашка хьежжа, принципиальни а критични а хІамаш дар.

Завод боахам расчетагІа болх бе яьннай. Цхьабакъда, ерригача заводе мел йола оборудоване 35 шу хьалха денз хувцанза а, тишъенна а, реконструкци елга дІадехаш а я. Геттара ледара ба машиннаькъа боахам. Наькъаш капитально тоаделга дІадехаш да. Іалаьмате чоалханеча хьале да каддаращара дош а. Кхееш йола резерв гласноста а демократе а хьалашка хьалхагІе ювпаш яц. Цул совгІа, заводо арахецаш мел йола продукци ГосприемкагІа чакхйоалл. Госприемкан ОТК-ан болхлоша шоай болх боагтІача тайпара а ханнахьа а беш ца хилар бахьан долаш завода территоре тІа, дІа ца йохийташ латт продукцех йизза йола цистернаш. ХІана латт уж, массайола нормативаш телха а еш? Цун бахьан цаІ мара дац. Эггара хьалхарча даькъе производственни дисциплина йоацаш, боагтІача боараме цу хьакъехьа тІахьожам лоаттабеш ца хиларах а, заводе мел йола службаш шоайла бувзам боацаш хиларах а. Цул совгІа, завода засбыта отдела болхлоша заводе продукци йолча хана хургъемкосташи цистернаши хургйолаш заказаш дац. Геттара воча хьале да ППЖТ яхача организацецара завода бувзамаш а. Завода лаьрхІа продукци яхьаш йола вагонаш, цистернаш, емкосташ ханнахьа заводе кхачац. Еш йола поставкаш ритмични яц.

Иштта, цІенхаштта дар цеха начальника нов. В. Т. Казберовас даь къамаьл а. Къахьегама дисциплина геттара лоха йолга, аппаратчикаши грузчикаши балха тІа корта бохош дола малараш мелалга (Кравченко, Хлебников, Семенюта), общественни организацеша къахьегамхошта кхетам балара болх геттара тесса бита болга белгалдаькхар цо.

Эггара хьалхарча даькъе мел йолча участкашка болхлоша шоаш беш бола болх бехктокхам а болаш бойя, кхоачамбоацараш дуккха кІезигагІа хургда вай, аьнна, белгалдаькккхар ший къамаьле механика А. И. Ежиковс. Цхьан службас беш болча балхан кхыча службаша дублировани еш хуле, цох пайда хургбац, аьлар цо дІахо. Цистернашта, емкосташта еш йола анализаш ханнахьа еш хилча, вагонаш совлен ха а йоаккхаш, заводе латтаргьяц. Цул совгІа, из бахьан долаш завода тохаш мел дола гІод кІезигагІа хургда.

ОТК болхлой бехкагІа беттa совленна лаьтта дика спирт чудола 14 цистерней 7 бешкен. Іойоассае йийзар. Из шеддар ший болх дика бовзаш а цох дог лазаш а ца хиларах хьадоагІаш да аьнна, белгалдаькккхар ший къамаьле машиннаькъа диспетчера В. И. Механошина.

БоагтІача боараме чурча резерваех пайда эцац вай, аьлар Стоянова Лидия Васильевнас. Беш бола болх хьинарца, эффективность йолаш бац. Машиннаькъа группас геттара кІезига теркам тІабохийт завода территоре тІа вагонашта простой ца хилара деша. Локомотиваша, гІулакх доацашехьа цкъа лотаьчул тІехьагІа, дІа ца йоаеш, шинкхаь сахьата болх бу. Дизельни доагора хьурмат дара дош геттара ледара леладу вай.

Ала доагІа, уж кхоачамбоацараш хургдацар, нагахьа санна завода кулгалхоша, партийни, профсоюзни организацеша, тІахьожама органаша боагтІача тайпара шоай болх беш яларе. Кхыметтел, иштта лоархІаме йола мероприяте — отчетно-хоржамий собране чакхъяккхара гІулакх тесса дитар завода парткомо. Цеха партийни собране тІа боацаш бар цун викалаш. Парткомо ший болх иштта беш хилча, малагІа бехктокхам болаш болх бергба кхыча коммунисташа? МалагІа масал хьалхоацаргда цар? Кхетам балара болх боагтІача боараме беш боацилга хьахьокх отчетно - хоржамий собране тІа цеха партийни организаце членаш массане а дакъа лаьца ца хиларо.

Собране йолаялалехьа коммунисташца къамаьл деча хана дукха а конструктивни лоархІамей предложенеш йоалайора цар. Этта хьал дика довзаш а, шоай болх дика ховш а уж болга хоалора. Амма, собране йолаялалехьа цар хинна хьинар мича дахар собране йолаенначул тІехьагІа? Цун бахьан довзаш да, цох лаьца партийни организаце секретара Куделин Владимир Митрофановича аьлар: «Хьалхарча даькъе вайна чІоагІа новкъарле еш да коммунисташа общественни вахаре хьинаре дакъа лоацаш ца хилар. Коммунистий дош, цар лоархІам Іолохбеннаб. Партийни собране тІа критика а еш къамаьлаш даьчул тІехьагІа, цох хьабоалаш пайда бац. Даьсса къамаьл хиле, дусс из. Решенеш тІаэцарах фу пайда ба, уж кхоачашъяра тІехьа тІахьожам лоаттабеш ца хилча»,

Р. ПЛИЕВА.

Сийле хийла хьалхалаттарий!

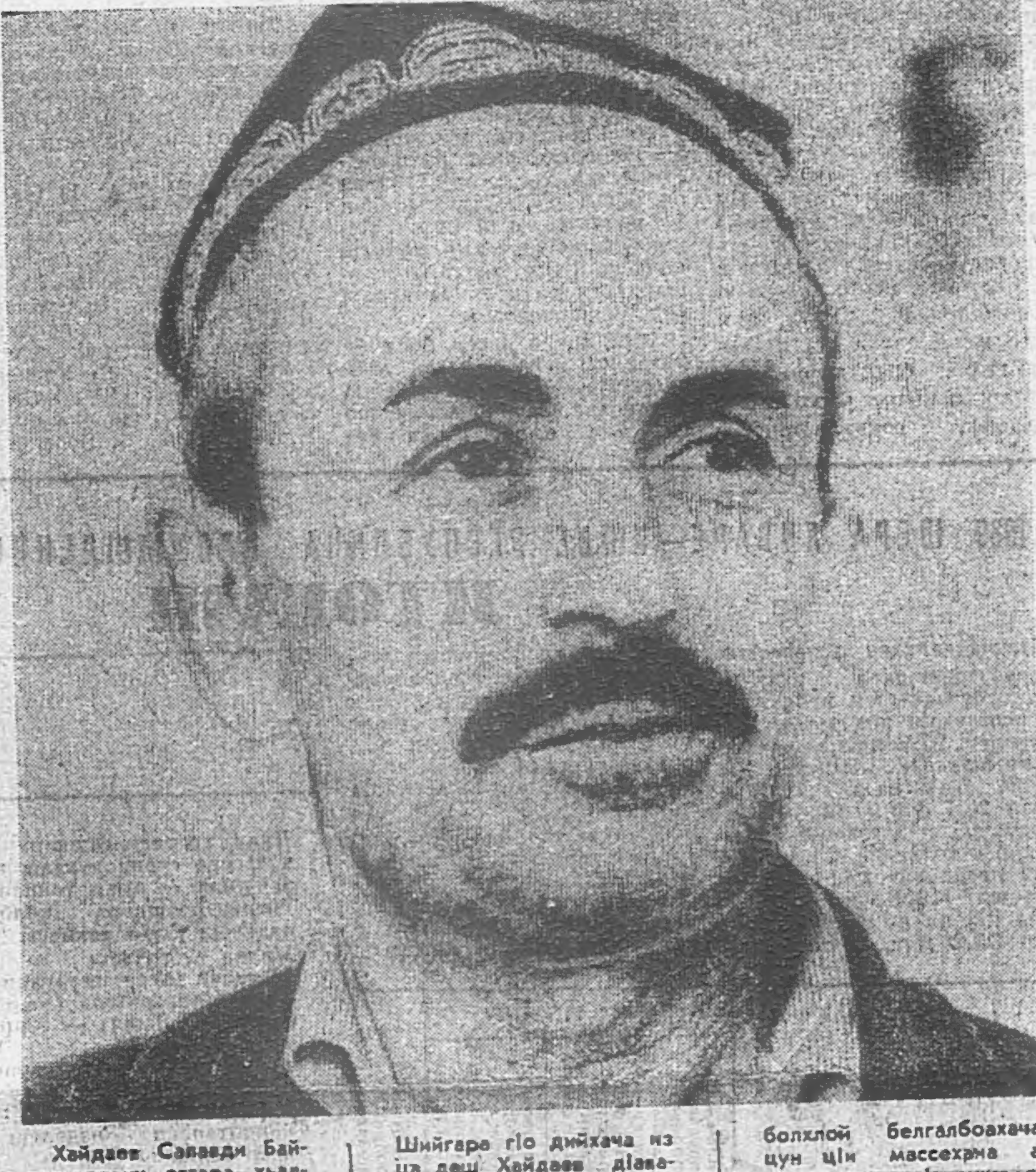

Хайдаев Салавди Баймурадович эггара хьалха парте Нохч-ГІалгІай обкома политически просвещене ЦІагІа бІаргавайра сона. Цу дийнахьа цига хиннача юртарча гІишлонхой республикански совещане белгалбаьхача болхлошта юкъе вар из. ДІадахача ах шера даьхача толамех Сийлен грамотеи 300 сом премии елар цига Салавди Баймурадовича.

ХІаьта хІанз лаьрххІа из болх беш волча моттиге — Грознерча аьшкбетонни конструкцеш еча заводе вахар со. Массаболча сварщиккий санна ший тайпара бос болаш юхь, Іимерза бІаргаш зийра аз, сайна хьатІавенача шовзткъеи итт — шовзткъеи пхийтт шу даьнна хургволча къонахчун. Айса бена никъ аз дІабийцача, эхь хеташ санна велакъежар из:

— Сона-м хац, газете яздергдолаш хьога фу дувцаргда. Тамашийна да ала йиш йолаш дац са вахар.

Цхьабакъда, дуаца дуккха дар цун...

Ховш да, сварщика болх геттара хала болга а дегІа, дика боацалга а. Амма, ше Казахстане Аральски форда юхе вахаш волча хана караьаьца из професси геттара дукха езаш ва Салавди Баймурадович, хІана аьлча, шийна аьттув лехаш хиннавац из вІалла а. Цудухьа 1959 шера ше Грозне цІаьвеча аьшкбетонни конструкцеш еча заводе балха эттар из, хІаьта укх ткъаь итт шера кхы тІера ца воалаш цига къахьегаш а ва.

Массехк шера социалистически яхье котвувлаш хьавоагІаш ва Салавди Баймурадович. Іалаьмате дукха я цун Сийлен грамоташ, благодарностеш, цул совгІа, массехк медаль а къахьегама орден а еннай цунна вай правительствос. Цо беча балхага, цун дикалга хьежжа доккха сий ду Хайдаева коллективе. Дуккхача хана денз из вовзаш волча Гунеев Хусейн Арсеновича иштта могаву ший балхара новкъост:

— Салавди санна бола специалисташ дукха бац тха заводе, ше ялхлагІча разряда электросварщик хиларга хьежжа моллагІа чоалхане болх бе ховш ва из. ХІаьта, дика говзанча хиларал совгІа нахаца тІера, Іимерза саг ва Салавди Баймурадович.

Шийгара гІо дийхача из ца деш Хайдаев дІаваха дагадагІац сона. Шийна тІадилла гІулакх а ше тІаийца декхар а цо кхоачаш ца деш моттиг хиннаяц сона ховш.

ТІеххьарча бархІ шера электросварщиккий бригадана кулгалдеш ва Хайдаев. Тха заводе эггара дикагІчарех лоархІаш я из бригада. Цо хьаеча аьшка наІарий, ограждeней, вІаштІардаьча цІеношка уьттабеш бола лоамеш дика бовзаш ба юрташка бахача наха.

— Лакха говзал йолаш а хьинар долаш а болхлой ба тха бригаде — йоах Хайдаева. 105—110 процент план кхоачаш ца еш саг вац царна юкъе, хІаьта кхы а лакхагІа хьокхамаш долаш говзанчаш-м ба.

Ала деза, Хайдаев ше а 120—130 процент план кхоачашъеш волга. Цхьабакъда, ший балхагІа лаьца къамаьл де тІера вац из. ХІаьта дукха буьц-цо дика толамаш даьха бола ший новкъостий сварщик Кривошеев Виктор, слесарь Гипсов Иван, слесарь Иламов Ювси, кхыбараш.

Къонача болхлошта ший говзал дІаяларан сакхетаме кхебаран боккха теркам тІабохийташ ва Салавди Баймурадович. Дукха ба заводе цо Іомабаь сварщикаш. ХІанз а шийн бригаде къона болхло веча, шийна могар ду бригадира балхагІа цун дог ца эккхийта а цунах визза говзанча хургволаш кхеве гІерташ а. Цудухьа, къонача болхлошта везаш а цар лоархІаш а ва из.

Ший къахьегама овсарле мишта лакхъергья-хьогІ яхаш даиман уйла еш ва Салавди Баймурадович. Цу хьакъехьа массехк рационализаторски предложенеш а еннай цо. Царех дика пайда баьлар завода, материалаш кхоэра гІулакхаш а дикагІа хилар.

Деза лоархІ коллективе Хайдарова дош. Дика тешал ду цунна наха. Из вувцаш завода парторго Тарамов Хусейн Касаевича йоах:

— Сакхетаме а хьаькъал долаш а саг ва Хайдаров. Ший болх бехктокхаме барал совгІа, творчески уйла а еш бу цо. Сона мел вовзача хана ший деша да а волаш, хьинарцеи деналцеи къахьегаш чакхваьннав из. Заводе арадаьннача приказашка хьежача хоьргда из фу саг ва, хІана аьлча, дикагІа толамаш даьха болхлой белгалбоахача цун цІи массехьна а хьалхарча мугІарашка я.

— Сога хаьттача, дукха дукхагІа тхоьй продукци арахеца вІаштІехьдаргдар тха бригада, — йоах Салавди Баймурадовича. — Амма материалашца Іалашо дика яц. ХІанз бригада хозрасчетагІа къахьегаш хиларах тха гІулакхашта геттара Іаткъаш да из Іалашо лертІа ца хилар.

— Салавди Баймурадович, хьа къахьегама овсарле лакха хилара а арахецача продукци дикал во йоацаш хилара а фу бахьан да — хаьттар аз бригадирага.

— Лоацца аьлча, балха моттиге лостам а хилча хьай балха ха яьсса дІа а ца яхийтача къахьегама овсарле лакха хургья. Цхьабакъда, уллув дика новкъостий ца хилча дош хургдац. Се укхаза мел волча хана коллектива гІо доацаш висавац со, из сайна эшаш хилча. Цудухьа, сога хаьттача, сона мел енна Сийлен грамоташ а кхыдола совгІаташ а еррига ча са бригада доагІаш да.

— Иззал дукха укх цхьаи заводе болх беш, кхычахьа дІаваха вІалла дагадехадий хьона?

— Са дерригa вахар укх заводаца дуьзаденна да, — аьлар цу хаттара жоп луш Салавди Баймурадовича. — Сайна-м укхазар дІавала дага а дехадац сона, пенсе вахача а укхаза болх бе уйла йолаш ва со-м нагахьа могашал дика хуле. ХІанз тІехьтІехьагІа болх сакъердамегІа а хургба, хІана аьлча, дегІайоагІаш демократизаци а я, шерлуш латт перестройка а. Тха предприяте йиззача боахамий расчетагІа е арендагІа болх бе йолаелча мара бокъонца бола болх болалург а бац, хІаьта мишта варгва со укхазара дІа?

Шийх завода визза дахеташ воландаь, цун цатоамаш, халонаш ший цІагІа йолаш санна дег тІара хала хет Хайдарова. Цудухьа, шийна бакъахьа да, аьнна, хетар вІалла юха це воалаш миччахьа дІаоал цо. Вешта аьлча, из санна вола саг кхыча оамалех хиле а йиш яцар.

Ший вахар ираз да аьнна лоархІ Салавди Баймурадовича. Саго баркал мара. наІалт алац цунна. Шийна дукха безача балха, наха эшшача хиннав из массехана.

Ч. МАНОЛИС.

Яхьа дневник

ЛаьрхІар кхоачашду

Малгобекски района «Кавказ» яха совхоз дуккха доакъош дола боахам ба. Къаьстта боккха теркам тІабохийт укхаза ка бола ялаташ хьалкхедара. Совхоза лаьтташ из де аьттув луш да. ДукхагІдараш шаьрача а леладе атта долча а моттигашка ухк уж. Цул совгІа, боккха хьувкъам чуэца ховш бола нах а кІезига бац укхаза. Царех ба комбайнераш П. Шагров, В. Мироненко, В. Елфимов, В. Тришин, М. Молороев, И. Еремеев, хьатта ялат дІакхухьаш бола шофераш Н. Халин, Ш. Бекетов, М. Мироненко, И. Халин керте латтача № 2 йолча бригада коллектив.

Соахка совхоза механизатораша дош денадар юкъера лаьрхІача хІара гектара тІара 19 центнер ка бола ялат чуэца. ТІаккха, шоаш аьннар кхоачашдирий цар?

Гурахьа дІадийна кІа совхозе дика хинналга хьалххе а ховш дар. Кхаш цІена, тоаденна дар. ХІара гектара тІара даьлар 28,6 центнер ялат. Цхьайолча моттигашка из хьокхам кхы а лакхагІа бар — 35 центнерага дІакхоачар из.

Мукх а дика баьлар. Из юкъера лаьрхІача хІара гектара тІара 24,3 центнер баьлар. Во дац хьокхамаш кени горохи чуэцача а.

— Ка бола ялаташ оаха дІадийнадар 1319 гектара тІа, — йоах боахама кулгалхоша. — Цу майдан тІара 3312 центнер кІа, мукх, кен баьлар. Ала йиш яц из тха хьалашка рекордни хьувкъам ба аьнна. Хиннай хьалха кхы а дикагІйола ханаш. Дале а, укх шерарча хаоттамга, дІаяхача гурахьа нийсъеннача халонашка хьежача гІулакхаш во дац.

Ялат чуийца мукъадаьннача кхашка ча вІашкатохаш йола техника араяьлар. Цул тІехьагІа лаьтта аьхар. Доакъара лаьрхІа хьажкІаш а кхыйола культураш а дІайийра 250 гектара тІа. Долче, шоллагІа хьувкъам чуэца дага ба укхазара кхаш леладераш.

КПСС Централни Комитете

КПСС Централни Комитето «Централни партийни кепайоазон перестройка яра цхьадолча дешаех» бола соцам тІаийцар. КПСС-о советски общество кердаяккхара хьакъехьа чакхбоахача наькъ тІа, белгалдоах соцам тІа, массови информаце средстваш чІоагІа боккха лоархІам болаш хилар. Социально - экономически а политически а вахара ерригача сферашка гласность, долаш дар гуччахьа дувцар, бакъдар чІоагІ а деш, критика а самокритика а дегІаххувлаш; цар партена, дерригача халкъа дІадахачун а таханарчун а объективно мах беча, уйла еча, сеца латтара, новкъарле яра бахьанаш гучадоахача, дІадоахача, нах беркате болх бара оарцагІбоахача новкъостал ду; цар иштта хьинаре гражданск позици хьакхолл. 1985 шера апрель бутт чакхбаьнначул тІехьагІарча общество дегІаккхувлара урокаша, цунца цхьана, хьахьокх массови информаце средстваш шоаш а эргаяха а перестройка е езаш а йолга. Цхьайолча хана цар болх вахаро дІадехарел тІехьабус, парте хьалхашка оттадаьча декхарашта биззача боараме жоп луш хилац. Цхьайолча кепайоазон органаша политически экономически реформаш кхоачашъечара шоай лоархІам цхьан оагІорахьара, духхьал уж е вожаш кхоачамбоацараш гучадахарца мара кхетабац. цига цар кІоаргга анализ яра, конструктивно болх бара, перестройка чІоагІагІа йола проблемаш къоастаяр духьа общества дерригa низаш вІашагІтохара цхьаккха хІама дац.

Политически экономически дегІаккхувлара новкъарле ю йоах КПСС ЦК соцам тІа, итташ шераш хьалха хьахиннача централни газетий, журналий структурас. Партийни а паччахьалкхен а органий функцеш дІа-са къоастаяро хьалхадоах партийни организацей балха перестройка яра цхьана, партийни пресса балха перестройка е, общества дегІаккхувлара хоадам беча этапе цун эффективность лакхъе эшилга.

КПСС ЦК-с лерхІачох, «Правда» яхача газетас, централни партийни газетий, журналий, ерригача партийни прессас КПСС ЦК апрельски (1985 ш.), цул тІехьагІа хиннача Пленумаша белгалбаь, парте XXVII съезда, XIX Ерригсоюзни партийни конференце чІоагІбаь никъ кхоачашбара бергга низ тІабахийта беза. Партийни кепайоазув перестройка теоретически арсенали практически опыти дІайовзийтара, общества политически авангард хиларах тарра, партех йола ленински концепци меттаоттаяра, мохк дегІаккхувлача, идеологена эргалонаш еча, наха юкъе организаторски болх беча, кадрови политике, КПСС дуней халкъашта юкъе болх беча, парте а ерригача советски общества а вахара демократизаци яра лоархІамеча дешашта разработка яра мамогга новкъостал де декхарийла да.

Партийна а паччахьалкхен а функцеш дІа-са къоастаярах, партийни кепайоазув готтача ведомственни, а технократически а хьисапех мукъадаккхарах болча КПСС наькъага хьежжа, КПСС ЦК-с ший соцам тІа белгалдоах, централни партийни газетий, журналий структура эргаяккхара де дезараш: «Социалистическая индустрия» яхача газета, «Строительная газета» кІийлен тІа 1990 шера денз хІара дийнахьа арадувргдолаш КПСС ЦК «Рабочая трибуна» яха газет хьаде лаьрхІад. Кердача издане шерра хьахьокха деза болхлой класса вахар, массе а оагІорахьара хьагойта беза цун хІанзарча советски обществера, паччахьалкхен гІуланхашта доал дечара хоадам беш бола лоархІам, общественно - политически а социально-экономически а дегІаккхувлачара лоархІамегІйолча проблемай хьакъехьара къахьегамхой позици, хьинаре новкъостал де деза перестройка яра тІехьа лоаттабеча къовсаме СССР халкъаш шоайла кхотадара. КІира цкъа арадоалаш долча КПСС ЦК «Экономическая газетана» 1990 шера денз перепрофилировани ю, цунах кІира цкъа арадувлаш дола КПСС ЦК «Экономикен вахари» яха массови газет дергда. Цун декхар шера а кІоарга а партен Советски паччахьалкхенеи социально - экономически политика дешаш, радикальни экономически реформа теоретически а практически а проблемаш, общественни производственни отношенешта перестройка яра хаьдда опыт, социально - экономически эргалопий наьха хьаштащцара, эшаращцара, общества беррига нахацара, тайп - тайпарча социальни группащцара бокъонца бола бувзам дІахьокхар. «Сельская жизнь» яхача газета приложенех, — «Вестник агропрома» яхача еженедельниках 1990 шера денз кІира цкъа араюврг йола «Земля и люди» яха приложени е лаьрхІад. Цо массе оагІорахьара а кІоарга а хьахьокха еза юртарча доалахьен тайп - тайпарча формашка гІолла социально - экономически отношенешта еш йола перестройка, иштта партийни организацешта новкъостал де деза къахьегама коллективашка юртбоахама Іилманеи практиканеи карагІдаьннар карадерзадара, продукци чакхйоахача промышленноста технически реконструкци яра дика хьалаш хьа а кхоллаш.

Материалий аналитичность лакхъяра, информацена дублировани елга дІадаккхара, номерий тематически чулоацам шербара КПСС ЦК «Советская культура» яха газет, «Учительская газета» 1990 шера дена кІира цкъа мара арадувргдац, «Строительная газетас» арайоахаш йола «Архитектура» яха приложени «Советская культура» яхача газета дІалу, цо иштта театра а кино а вахар хьахьонхара лаьрхІа «Экран и сцена» яха приложени арахецаргья, хІаьта из кІира цкъа араюврнья.

КПСС ЦК соцам тІа лерхІ партийни журналий чулоацам актуальнегІа бе, цар теоретически а профессиональни а боарам лакхбе, цу изданех дуккхача дешархошта лаьрхІа периодика е, «Коммунист» яхача журнала редакце, КПСС ЦК теоретически политически журнал хиларах тарра, шеррача дешархой дискуссех, публицистика эффективни средстваех пайда а нийеш, социализм эргаяккхара, советски обществана перестройка яра теори а практика а дегІаккхувлача новкъостал а деш, издане керттера функцеш кхы а лерагІа кхоачашъе еза. «Партийная жизнь» яхача журнала балха перестройка е еза. Цун чулоацамо хьахьокха деза парте болх эргабаккхара, чурча партийни отношенешта демократизаци яра лелаш. КПСС социальни хьалхле лелаер, общества политически а интеллектуальни а авангард хиларах тарра, цун лоархІама проблемаш. Журнала керттера декхар да мехкара принципиально кердача политически ситуацес хьалха йоахаш йола политически формаши болх бара методаши караерзаяра тІаверзаваь вола кердача тайпара вола партийни болхло хьалкхевара гІо делга.

1990 шера денз КПСС ЦК, «Диалог» яха общественно - политически журнал хьаде лаьрхІад, цхьан ханна КПСС ЦК «Агитатор», «Политическое самообразование» журналаш дІа а доахаш. «Диалог» яхача журнала декхар — мехка политически вахара тайп-тайпара формаш хьахьокхар, тайп-тайпара хетараш, уйлаш хьа а гойташ, хьинареча перестройкана лаьрхІа конструктивни отношенеш хьакхьоллар, идеологически балха эргалонаш еча новкъостал дар, из мекъалах, даьссача хабарех, шаблонех мукъабаккхар, устни политически пропаганден агитацин, партийни дешар эргадаккхар, наха хьаштдолча чурчеи арахьарчеи политика, вахарах, Іилмах, дешарах, культурах, литература дегІаккхувларах, катгирхой Іомабарах, царна кхетам баларах гуччахьа дувцар.

КПСС Централни Комитето союзний республикай ЦК Компартешта, парте крайкомашта, обкомашта хьалхадаькккхад шоай изданей структурага юхахьожилга, 1990 шера укх соцамо дІадехарашка хьежжа из оттаелга, нагахьа санна, эшаш хуле партийни бюджета тІа йолча кепайоазон отраслеви органашта юхапрофилировани елга, цар чулоацам тоабара, деш дола зе кІезигдара хьакъехьа де дезараш тІаэцилга.

Машиннаькъахой дагабаьлар

Самардийнахьа Грозне, Н. К. Крупскаяй цІерагІча культура ЦІагІа машиннаькъахой Грозненски отделене къахьегама коллективай викалий собрани хилар. Цига дакъа лоацаш бар Нохч-ГІалгІайчен а республика дуккхача районий а партийни советски органий, боахама кулгалхой, Къулбаседа-Кавказа машиннаькъа управлене бехктокхаме болхлой.

Карарча шера хьалхарча ялх бетта баьча бахах дувцаш отделене начальника А. Спиридонова белгалдаькхар, укх тІеххьарча хана ше кулгалдеча йоккхача коллектива вахаре тайп-тайпара халонаш нийслуш хилар. Къаьстта чІоагІа Іаьткъар планови декхараш кхоачашдара Армене мохк агар. ВІалла ца соцаш дІаухар цигахьа лоархІаме мовхьаш нийца йолха составаш. ХІаьта Грозненски отделене цу юкъа пайда ца эцаш йисар 20 эзар вагон, 950 поезд. Из бахьан долаш мовхьаш дІахьа кхахьара план 97,1 процент мара кхоачашъе аьттув баланзар, хІаьта уж тІадоттара план — 98,3 процент.

А. Спиридонова укх тайпара масал доаладир. Нагахьа санна 1987 шера Гудермесера Астрахане бодача наькъо дийнахьа 18 поезд чакхбоалийташ хиннабале, ер шу долалуш кхойтта мара бацар уж. ХІанз а вІаштІехьдаьннадац из хьал тоаде.

Карара шу доладелча гІоне поездаш лелара режим 5213-зза толхаяьй. Из фу яхалга да ховргда, шу хьалха цу даькъе хиннача хьокхамга хьежача. Из ялхаззa хІана бац аьнна лохагІа бар. Из хиннад отделене машиннаькъахоша планал совгІа 50830 сахьат болх баь боллаше а.

Геттара кегар ба машиннаькъахой социально - бытовой хьалаш Іалашдеча. Уж вІалла теркал ца деш дитад. Хьалъяц керда фусамаш, йолаш ярашта ремонт йиц, эсала да салаІамра хьалаш. Цу дерригие социальни кхохкам лоаттабу коллективе. Бахьан — ледара я предприяте материальни база.

Отделене ерригa подразделенеш укх шера денз боахама расчетага яьннай. Цхьабакъда, цу хьакъехьара дукха а дешаш къоастаданза да. Коллектив Іомаеннаяц кердача хьалашка яха.

А. Спиридонова дийца кхоачамбоацараш ца зувш дисанзар машиннаькъахоша. Массехк кІира хьалха хІара подразделенера цхьацца-шишша саг белгал а ваькха, инициативни группа хьайир цар. ХІаьта группо дІадехараш тІадола предложеней пакет кийчйир. Хьахаза даьлар «забастовка», «стачка» яха дешаш. Собране дІахо даь къамаьлаш цу предложеней пакета гонахьа хилар.

Гудермесски локомотивни депо машиниста Ивакина дог лазаш дийцар ший а ший новкъостий а къахьегамах. Цхьадолча деношка 16—17 сахьат болх бе безаш хул. Сага дагадохац локомотивни бригадай балха режим тоае, йоацаш я мовхьаш тІадола поездаш лелара график. ЧІоагІа садуаш да къахьегама кхерамзленна йоагтІача тайпара терко еш ца хилар. ХІанз а шоай балха моттигий дай бац машинисташ. Цу тайпара хьал да кхыча службашка а.

Ивакина хетачох, машиннаькъа отделени а райпрофсоюз а эшаш яц. Йита еза диспетчерски ревизорски аппараташ, хІаьта кхыйола подразделенеш шоай лоІаме хилийта еза.

Уж уйлаш а социально-бытовой даькъе де дезараш а хьехадеш, болх тоабара тІадерзадаь наькъаш белгалдоахаш дар Гудермесерча машиннаькъа монтера Мусхаджиева, Грозный яхача станце начальника Джабраилова, Кизляр яхача станце кулгалхочо Куцая, Грозненски локомотивни депо машинисташа Худолейси Матвиенкоси, Ханкала яхача станце дежурне Алиева, пассажирий Іалашо еча служба начальника Гаспаряна, вагонни депо мастера Джамалуева, Гудермесски станце машиниста Борцева, вагонни депо слесара Тарасова, кхычар даь къамаьлаш.

ДукхагІчар белгалдаькхар доккхагІа алапи ийдара дикагІа болх бе безалга, отделене материальни база чІоагІъяр цун коллективах тийша долга. Предложеней пакет инициативни группас дІаяхьийтар КПСС Нохч-ГІалгІай обкома, Нохч-ГІалгІайчен Министрий Совета, Грозненски горисполкома, МПС, Къулбаседа-Кавказа машиннаькъа управлене, отделене кулгалхой адресагІа.

Цхьадола машиннаькъахой дІадехараш кхоачашдарах, кхычарга гарггарча хана хьожаргхиларах дийцар Къулбаседа - Кавказа машиннаькъа управлене керттерча инженера А. И. Ярошенкос.

Машиннаькъа отделене коллектива балха тІа дукха проблемаш Іайналга белгалдаькккхар КПСС Нохч-ГІалгІай обкома хьалхарча секретара Д. Г. Завгаева. Уж ерригаш а тІехьа ца тетташ къоастае езаш я. Ийс бІаь гаргга дезал ба укхаза фусамаш эшаш, вахара хьалаш тоаде дезаш. Дале а, укх тІеххьарча массехк шера цхьаь цаІ квартира хьалъяьяц отделене. Геттара ледара болх бу машиннаькъахой хьашташ кхоачашде дезаш йолча «Джалка» совхозо. Ши шу хьалха хинначул ворхІазза кІезигагІа дулх даькккхад укхаза, шура — дукха хІама ца эшшаш кхозза кІезигагІа.

Кхоачамбоацараш да наха медицински Іалашо еча, шоай доалахьара цІенош хьалдара а бешамашта а лаьтташ луча, торговле даькъе, кхача лоаттабеча. Уж кхоачамбоацараш нийсдалийтачарна боагтІаш бола бехк бергхиларах дийцар Завгаева.

Иштта цо дийцар МПС кулгалхочунца ший хиннача къамаьлах а машиннаькъахой дІадехараштa жоп далара де лерхІарех а. Пятилетка декхараш кхоачашдеча хьинарегІа дакъа лацара тІахьийхар цо отделене коллектив.

Собране дакъа лоацаш бар КПСС Нохч-ГІалгІай обкома секретарь Е. В. Тумсоев, КПСС Грозненски горкома хьалхара секретарь В. А. Куценко, Нохч - ГІалгІай АССР Министрий Совета председателa заместитель Н. И. Айдинов, кхыбараш.

М. МАЖИТОВ.

ТIЕХЬАБУСАРАШ БОЛЧА

ФУД IЕТКЪАР?

Укх тIеххьарча нхаь-диъ шера эсала болх беш, хадданза тIехьаюсаш, пачхьалкхен декхар дукха тIадусаш хьайоагIарех я «Чеченингушстрой» гIишлон - монтажни производственни объединенена чуйоагIача Грозненски «Стройиндустрия» яхача производственни объединене коллектив. Шергара шерага вогIа хул цун производственни хьокхамаш. Из ишттa хилара къаьгта тешал деш я укх шера хьалхарча ялх беттa бaьчa балха итогаш. Цу юкъа предприяте болхлоша планагIа лаьрхIачох ара ца хецаш йисай 853 эзар сома маьха товарни продукци. ХIаьта тайп-тайпара продукци маьхалъяккхара ах шера план 43 процент мара кхоачашъяьяц цар. Потребителашка дIа ца кхоачийташ йисай кхо миллиони 885 эзари сома маьха аьшкбетона, столярни изделеш, кхыйола продукци. Къахьегама овсарле лакхъяра ах шера планах 94,8 процент мара лоархIабаьбац уж. Самофинансированеи йиззачa хозрасчетен хьалашка къахьегачa коллективо пачхьалкхенна пайда бе безача, кхо бIаь эзар сома зедаьд укх шера.

«Стройиндустрия» ПО коллективо ишттa эсала къахьегар Iалаьмате чIоагIа Iаткъ «Чеченингушстрой» объединене чуйоагIача гIишлон организацей балха тIа а. Экономически реформа кердача хьалашка къахьегача цар болх тIехьатеттилга цхьаккха дича а ла мегаргдолаш гIулакх дац. Из къаьстта чIоагIа теркам тIабохийташ белгалдаьккхар укх деношка КПСС Нохч-ГIалгIай обкома бюрос ший заседане тIанийцача соцам тIа.

Объединене коллектива балха тIа Iаткъар фуд-теш? Из тIа-тIа дукхагIа тIехьаюсаш хьайоагIаш хилара малагIа бахьанаш да?

Цу хаттара жоп а луш, пун керттерча специалисташа бIарчча гув объективни бахьанаш кхувл. Объединене директора заместитела Хадисов Хьасана яхачох, коллектив цу воча хьала тIа нийсъялара керттерча бахьанех цаI да материально-техничесни Iалашо елга эсала вIаштIехьдаккхар. Укх тIеххьарча шин беттa цемент ца хиларах ткъаь дийнахьа болх ца беш лаьттай аьшкбетона изделей ерригача цехий коллективаш. Болх ца беш лаьттача деношка цар ара ца хецаш йисай бархI эзар кубически метр аьшкбетона изделеши 2400 эзар кубически метр бетонни изделеши.

Хьажал шо кхычахьара оарцдарга хьежаш санна ца а багIаш, ханнахьа дIатохабенна материальни Iалашо елга объединене кулгалхоша, снабженцаша, общественни организацеша лерттIа вIаштIехьа ца даккхарах мел чIоагIа зе доал цунах предприятена меттел цар смежникашта а. Уж кхоачамбоацараш ца нийсдалийта низ бий-теш цар? Цхьан дешаца аьлча, ба. Долче, фуд эшар?

Цу хаттара жоп а луш, объединене къахьегама коллектива совета председателa, ремонтно - механически цеха слесара Ильин Николай Федоровича аьлар:

— Со валлац тха предприяти тIехьаюсаш хилара дола объективни бахьанаш нийслац ала. Уж долаш да. Цхьабакъда, керттерча даькъе пачхьалкхен декхар дукха тIадусаш хилара дукхагIбола бехк тха тхоай ба. Тхоашта дулургдар хьадац, бехкаш дIатIеи хьатIеи деккаш бизза пайда ийбац чурча резервех. «Да воацаш кха а мегадац, шиш боацаш дезал а мегабац» яхаш да халкъа кица. Керттерча даькъе материальни Iалашо яра болх боаггIача хьисапе вIаштIехьа ца баккхара, тха болх дIа ца бохийташ баргал етташ хилара бехкебараш, хьалхарча аргIагIа, «Стройиндустре» кулгалхой ба. Хир хаддалца ца а багIаш, биззача низаца объединене коллективага болх байтара доаггIаш дар цIенхаштта хьадеха деза цар материальни Iалашо елга тесса леладеча снабженцашкара. Царна хьалхара из болх бе кхычахьара саг воагIаргвац.

Предприяте дуккхача болхлоша а СТК председателa а яхачох из гIулакх хийцца дулургдолаш да. Диъ-пхи шу хьалха укхаза коллективана керте латташ Арчаков ИбраьхIима Ахьмад волча хана материальни Iалашо яра даькъе цхьаккха проблема нийслацар, яхаш дувц цар. Долче, хьовзам ца хулаш, боаггIача бесса дIабодар коллектива болх, хадданза яхье хьалхалаттар из. Доккхий дар болхлоша ийдеш хинна алапеш а. Цудухьа цар тIагIертта къовсам лоаттабора балха тIа хьахулаш дар тIатIа дикагIа хилийтара. Цунца дувзаденна да шоай хьалха хинна директор юхавайтар дехаш болхлой цIерагIа СТК коллективо объединене кулгалхошка яздаь каьхат а. Цхьабакъда, завода болхлой а къахьегама коллектива совета а оаз дIахозаш яц царна. Хьагуча суртах объединене болх талхаш, из ахка йодаш латтара дукха сагота боацачогIа сатийна Iеш ба уж. Цхьаккха дича а ла мегаргдолаш дац къахьегама ветеранашца-новаторашца, производства дай шоаш а лоархIаш, цунах чIоагIа дог лазаш болча болхлошца дага а бувлаш, болх овлангара денз тоабара цар наькъаш ца техкилга.

ЦIенхаштта Iеткъад «Стройиндустрия» ПО коллектива балха укхаза каст-каста кулгалхой хувцалуш хилар а. Укх тIеххьарча диъ-пхе шера ялх директор хувцавеннав. ХIаьта укх шера духхьал хьалхарча ялх беттa хувцавеннав цехий, участкай ткъеста кулгалхо, барайтта инженерно - технически болхло. Кхоачаш производство е коллектив яйза а балалехьа хувцалу уж. ХIанад из ишттa? «Чеченингушстрой» объединене кулгалхошта цIаьхха дагадоахарах хьехержаш бола нах уж боландаь, нийслу-кх уж гIулакхаш. ДукхагIча даьнъе демократически хьалаш телхадеш а ду из. Лоацца аьлча, кулгалхой хержача боккха кегар боалл.

Из пачхьалкхен план кхоачашъяра Iеткъа ца Iеш, «Стройиндустрерча» кхы дуккхача гIулакхашта а Iаткъаш да, къаьстта материальни Iалашо еча. Ткъо шу совгIа ха я укхазарча мощносташта капитальни ремонт ца ю. Цудухьа, каст-каста уж йохаш, болх юкъагIбоах цар. Предприяти социально дегIаккхувлара дола гIулакх а тесса дитад укхаза. Каст-каста кулгалхой хувцалуш хиларах царга хьажа кхец уж.

Къахьегамеи бытеи хьйлаш теркал ца деш, тесса дитаро а чIоагIа тIехьатетт коллектива болх. Самофинансированеи йиззачa хозрасчетеи кердача системагIа къахьегача объединене коллективе деш хIама дац наха чуIе фусамаш, кхыйола культурно - бытовой объекташ хьалъяра а. Цехашка мел деча балхех дукхагIдараш кулг-кара ду хала балхаш да. Цунга хьежжа лоха да къахьегамах бухсоццаш хьахулаш дар, кIезига да болхлоша ийду алапеш. Уж дерригa кхоачамбоацараш нийсдаларах лакха квалификаци йола болхлой аттa соцац заводе, уж каст-каста хувцабаларо чIогIа тIехьатет коллектива болх. Укх шера хьалхарча ах шера балхара дIаваьннав 441 саг, царех 304 мугIарера болхло а волаш. ХIаьта цу юкъа хьайийцараш 316 саг ва, цу даькъе цхьайтта саг цехий, участкай кулгалхой, кхойтта — инженерно - технически болхло, 292 мугIарера болхло. Ишттa болхлой кадраш хувцалуш, кегар боаллача предприяте дог доахалга а дий-теш коллективана хьалхашка латта декхараш а пачхьалкхен план а цо кхоачашъяра? Лоацца аьлча, дац.

МоллагIча коллективе болх тоабара йола лоархIаме резерв я къахьегамен производственнии дисциплина тоаяр. Из гIулакх кий а яьккха мара да тIавоагIаргвоацаш ийрча да «Стройиндустрия» ПО коллективе Цун кулгалхоша, цехашта, участкашта керте латтараша, СТК совето, партийнии профсоюзнии организацеша укх тIеххьарча шерашка болхлошта юкъе беш бола организаторскии кхетамеи болх тесса битарах дукха моттигаш нийслу къахьегамеи производственнии дисциплина телхаеш. брак йолаш продукци арахецаш, балха хана корта бохабу малараш мелаш. Хьалхарча ах шера прогул яь 106 моттиг нийсъеннай. Из бахьан долаш зехьа йоаяь балха ха 260 сагади да. Къахьегама дисциплина телхаярах 33 саг балхара дIаваккха вийзар, ши болхло ЛТП хьожавир, хIаьта цIенхаштта бехктокхаме эзараш итташ болхлой ба. Къаьстта дукха моттигаш нийслу къахьегамеи производственнии дисциплина телхаеш Устархanов Санда кулгалдеча ЖБЦ-2. Бешиев Iарби керте латтача ДОЦ-а коллективашка.

— Лакхе белгалдаьха кхоачамбоацараш дIадахара, объединене коллектива болх тоабара партийнии профсоюзнии организацеша даьр фуд? — аьнна даьча хаттарa жоп а луш, партбюро секретара Макиенко Евгений Вячеславовича, дукха сагота воацаш аьлар:

— Соахка ноябрь беттa уж кхоачамбоацараш дувцаш цкъа партийни собрани хиннай заводе, ер шу доладеннача хана цу гIулакхашта хетаяь профсоюзни собрани а хиннай.

ХIара кIира е беттa цкъа мукъагIа партийнии профсоюзнии собранеш, производственни совещанеш, болх тIехьатетта кхоачамбоацараш дIадахара оарц даха деза общественни организацеш а ишттa юстара а яьнна дIаэттай цу лоархIамеча гIулакха. МугIарерча болхлошкара денз кулгалхошка кхаччалца барашкара доаггIар хьадеха декхарийла йола уж сатийна Iеш я. кхычахьара тIаденача оарцо болх тоабарга хьежаш санна. Халкъа кица да «Чкъаьра талха болалу кертагара» яхаш. Цунна а дайна, болх тоабара эггара хьалха сагота хила безараш кара дIаболабеннаб объединене боалла кегар.

Шоай декхараш цIена кхоачашдара дукха сагота боацача предприяте, общественни организацей кулгалхоша доаггIаш дар хьа ца дехаш шоай лоIамагIа битача болхлоша а шоашта товш дар леладу. Шо-шоаш, тхо-тхоаш, аьнна уж дIахьа бекъабаларах ахка йодаш латт предприяте коллектив.

Тхона къувлаш дар, эшар, дезар фуд хара, тха саготон бален бовзара тхо долча цехашка баьхка хилац кулгалхой, яхаш Iокад болхлой. Экономически реформа хьалашка къахьегача коллективо кредитагIа госбанкера хьанийдеш 4,5 миллион сом хьаьрчад цунах. Кердача системагIа пайда бе безача цо зе а деш болх бар бахьан долаш хьахинна хIама да из. ХIанз Госбанко кредитагIа дала тигац цунна ахча, из хана - жерагIа юхалулгах ше дог ца доахандаь. Долче, социальни дегIаахара, материальни, кхыйола фондаш хьахургья, аьнна хIанз укх сахьате хIама дац хьагучадоалаш. Цудухьа коллектива болх тоалургхиларах, материальни безам совбаргхиларах бола болхлой тешам хила баха кхера санна байна дIабаьннаб.

ХIаьта а хIанз укх сахьате шоай объединене эттача халача хьалий чIоагIа бала кхаьча, болх тоабара шоай коллектив кхотае гIерташ, производства дай шоаш лоархIаш бола къахьегама ветеранаш, башха-дика производственникаш кIезига бац укхаза. Царех ба бригадираш Бабаджанов Саркис, Уваров Михаил, вежарий ШапуновгIар Семени Ивани, бригадир Бугаев Игорь, сварщик, заводской райсовета депутат Кушко Александр, кхы дукха бараш а.

Б. КОСТОЕВ.

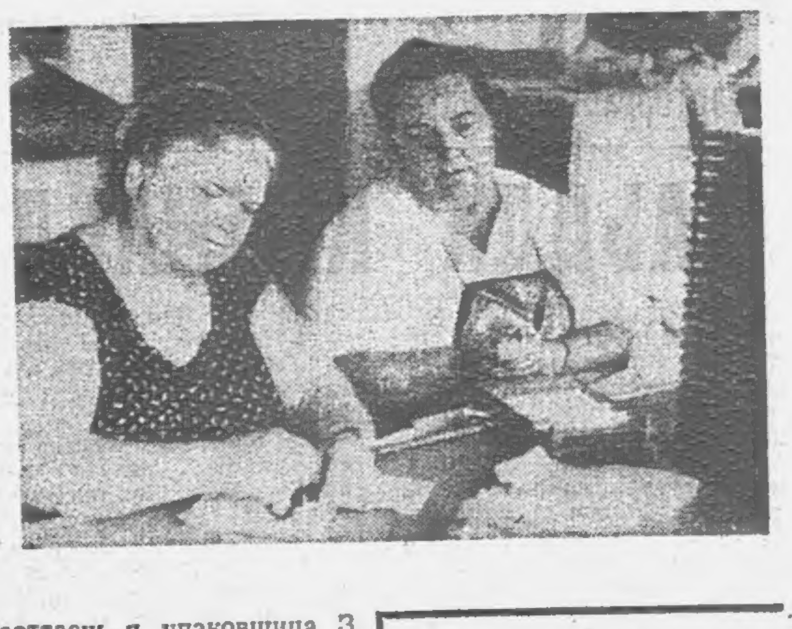

Вай республикерча промышленни предприятей болхлошта юкъе эггара хьалха госприемка системагIа къахьега болабеннарех ба СССР 60 шу дизара цIерагIча Грозненски «Оргтехника» яхача производственни объединенена чуйоагIача «Электроприбор» яхача завода машинашъераш. Цу кердача системагIа къахьегаро царна хьалхашка оттадаь керттера декхар да хьаеш йола продукци дикеи тIехдикеи мара ца хулийталга. Цу лостамагIа беча балха тIа къаьстта дика кайоалаш къахьегаш хьабоагIа уж. Цу даькъе ший болх кхетамца вIаштIехьбаьккхарех я полировка участкера звеньевой Э. Сантова керте латтача полировщикай коллектив. Цига шоай балха тIа цхьаккха тайпа брак ца нийсйолийташ хьинаре къахьегаши хадданза социалистически яхье хьалха латташи ба полировщикаш Х. Сулейманова, Л. Бондаренко, В. Захарова, С. Эскерханова, кхыбараш. Цкъа дIаелча цар продукци ОТК болхлоша ца соцаеш дIаяхийтарал совгIа, юкъера лаьрхIача хIара сменагIа нормаш а 120 процент кхоачашъю цар.

Ткъо шу совгIа ха я шоллагIча цеха упаковщица Бочкарева Клавдия Петровнас балха моттиг ца хувцаш укхаза къахьега. Цу шерашка ше башха-дика производственница хилар дIахьекхад цо. Цхьа шу дIадахийтадац цо пачхьалкхен плани тIанийца декхараши тIехкхоачаш ца деш. Ший опыт камаьрша дIалу цо къоначa производственникашта а.

1962 шера завод болх бейолаелча денз укхаза къахьегаш я Коваленко Полина Тихоновна. Цу шерашка цо упаковка а яь, дIаяхьийта кийча продукци чот яь варгвоацаш дукха я. Цо дIаяхьийта продукци заводе потребителашкара юхаена цхьа моттиг а нийслац. Къахьегама ветеранаша Клавдия Петровнаси Полина Тихоновнаси хIара сменагIа нормаш 105—110 процент кхоачашъю.

Ишттa шийна хьалхашка латта декхараш даим цIена кхоачашдеш хьайоагIарех я упаковщица Идрисова Зара а. Ший бехкагIа цо балха тIа хьовзам хилийта цхьа моттиг нийслац.

СУРТАШ ТIА: 1) (аьрдехьара аьттехьа) полировщикай звеньевой Э. Сантова, полировщицаш Х. Сулейманова, Л. Бондаренко, В. Захарова, С. Эскерханова шоаш кийчъяь продукци тIехдика хиларах дегаш гIоздаьнна ба; 2) Упаковка яь продукци; 3) Кийчача продукцена упаковка еш ба К. Бочкарева, Б. Коваленко; дIаоттаеш я упаковщица З. Идрисова.

И. ПЛИЕВА сурташ.

1989 ШЕРА ЯНВАРЕ—ИЮЛЕ РЕСПУБЛИКА ПРОМЫШЛЕННОСТА БАЬЧА БАЛХА

ИТОГАШ

Пачхьалкхен заказегIеи потребителашцара духхьаларча бувзамегIеи продукцена поставкаш яра договорни декхараш 97,9 процент мара кхоачашдаьдац. Потребителашка дIа ца кхоачийташ йитай 23,7 млн. сома маьха продукци, договорни дисциплина толхаяьй 24,8 процент предприятешеи объединенешеи (1988 ш. январе-июле дIа ца кхоачийташ йитаяр 35,2 млн. сома маьха продукци, дисциплина толхаяьяр 21,2 процент предприятешеи объединенешеи).

1989 шера январе-июле промышленни продукци дIадахача шера цу ханаца нийсдича 1,3 процент дукхагIа яьй.

БIарчча хьанийца республика промышленносте продукцена поставкаш яра договорни декхараш кхоачашдар, продукце (балхий, деча гIулакхий) боарамаш дегIадар:

	Договорни декхараш кхоачашдар: план кхоачашъяра процент	дIа ца йохьийташ йита продукци — эзар сомаш	договорни декхараш кхоачаш ца деш йисса предприятей даькъа	продукце боарамаш дегIадар
Ерригача республике гIолла	97,9	23,7	24,8	101,3
Союзни доалахьара промышленность	98,3	14,3	30,3	101,7
Республикански доалахьара промышленность цу даькъе:	96,5	9,4	23,1	100,3
НГIАССР Министрий Совета доалахьара промышленность	96,5	1,4	33,3	90,7

Пачхьалкхен приемка хьалашка болх беча промышленни предприятешкара 1989 шера январе-июле цкъара дIахьоккхаше дIа ца эцаш йитай 8.2 процент продукци, ер шу дIадоладелча денз вIалла дIа ца эцаш йитай 24 эзар сома маьха продукци.

Биззача боараме договорни декхарех лоархIа а беш уж арахецара боарамаш Iалащдаьд Грозненски, Веденски, Урус-Мартановски районии промышленни предприятеша.

Республика юкъера лаьрхIача продукцена поставкаш яра договорни декхараш кхоачашдара боарам лохагIа ба Назрановски (92,0 процент) Шалински (95,6 процент) Сунженски (91,1 процент), Советски (75,4 процент), Ачхой-Мартановски (89,2 процент) районашка.

Продукцена поставкаш еча хоалуш тIехьайисай «Грознефтеоргсинтез» объединени (план 98,1 процент мара кхоачашъяьяц) «Чеченингушстройматериалы» объединене (87,0 процент), «Терек» ЧИПМДО (96,6 процент), цементни завод (86,7 процент), Биохимически завод (96,1 процент), «Стройиндустрия» производственни объединени (87,0 процент), «Вторчермет» предприяти (76,9 процент).

1989 шера январе-июле пачхьалкхен заказал тIех даьккхад 65 эзар тонн мехкдаьттеи (газоконденсат юкъе а йолаш) 73 эзар кубически метр гази. Планал тIех 113,1 эзар сома маьха автоматизаце средствай прибораш, царна лаьрхIа запчастеш хьаяьй, 88 эзар сома маьха дукхагIа химически оборудовани хьаяьй.

Цунца цхьана полиэтилен, мехкдаьттаапаратура, гIишлон кирпишк, кхыйола продукци кIезигагIа арахийцай.

ДIадахача шера цу ханаца нийсдича цемент, пенаш ду материалаш, вIашагIхетта аьшкбетонни конструкцеш царна лаьрхIа деталеш кIезигагIа арахийцай.

Укх шера ворхI беттa корта бохабу малараш юкъе а доацаш, халкъа боахаме эша товараш 281,9 сома маьха, е 1988 шера январаца-июлаца нийсдича 2,1 млн. сома маьха дукхагIа хьадаьд.

Кхачан продукташ хьаяра план 103,7 процент кхоачашъяьй. Цар керттера тайпаш хьадар хьахьокх укх даннеша:

	1989 шера январе-июле хьаьяр	план кхоачашъяра процент	1989 январь-июль проценташца 1988 шера январаца-июлаца нийсбича
Дулх, госресурсашкара I-ча категоре субпродукташ юкъе а йолаш — эзар тоннаш	7,5	111,6	121,4
Госресурсашкара колбасни изделеш (эзар тоннаш)	3,2	91,4	93,3
Налха — тоннаш	466	125,3	117,7
Мерзача шура продукци шураца дIалаьрхIача (госресурсашкара бийдал) — эзар тоннаш	49,3	102,2	100,7
хьаьна нахчаш — тоннаш	1,4	111,3	94,9
генарий даьтта — эзар тоннаш	2,9	151,1	105,1
кондитерски изделеш — эзар тоннаш	6,0	108,5	108,9
макаронни изделеш (эзар тоннаш)	3,3	104,3	100,8
консерваш (млн. ус. банк)	93,8	100,8	107,4
цу даькъе: сомий хиш	59,5	106,2	103,4
алкогольни доаца малараш (эзар дал)	938	93,9	92,2

Цхьайолча предприятешка продукце къаьстта тайпаш хьадара 1989 шера январе-июле тIанийца планаш дIадахача шера цу ханарча боарамца нийсйича лохагIа яр. Цудухьа планаш кхоачашъяьяр, аьнна, цу продукцена нах Iалашбац. Халкъа эша производственни доаца товараш хьадара пачхьалкхен заказ 101,4 процент кхоачашдаьд. Цхьабакъда, уж дIадахача шера цу ханарча боарам тIа хьадаьд.

Наха лаьрхIа кхачан доаца товараш арахецача предприятех хIара кхоалагIчо ворхI беттa план кхоачашъяьяц.

Кхачан доаца товараш арахецар хьахьокх укх даннеша:

	1989 шера январе-июле хьадаьр	план кхоачашъяра процент	1989 шера январь-июль проценташца 1988 шера январаца-июлаца нийсбича
Мебель (розничнии маьхашка) млн. сом	17,2	96,9	98,3
Каьхата-белови товараш розничнии маьхашка) эзар сом	96	100,0	107,9
Бытови химе товараш (розничнии маьхашка) млн. сом	5,1	83,5	76,9
Чухьпахьа а тIехьнахьа а дувхаду барзкъаш млн. сом	7,0	91,3	110,8
Пазата изделеш — эзар пар	300	141,5	139,5
НСО-х хьаяь швейни изделеш млн. сом	51	92,4	94,5
Кога гIирс млн. пар	1,4	102,7	97,8

Эшача ассортименте продукци хьаеча 1989 шера январе-июле тIехьадисар гучадалийтарах потребителашта хьалхашка 960 эзар сома маьха декхарийла я швейни производственни объединени, 2,5 млн. сома маьха Назрановски трикотажни фабрика.

Статистика Нохч-ГIалгIай республикански управлени

КЕРДАЧОХ БЕРКАТ ДАЬЛАР

Къахьегама хьалаш во хиларах коллективе барт-цхьоагIо ца хиларах цар сменацара балхара укх тIеххьарча хана дIаваьннар малав дагавоха гIерташ дукха ха яьккхар Шалински райпищекомбинате болх беча мехкараша. Нах шоаш беш болча балхара дIабаьнна, кхычахьа. дикагIа болх хилара догдоахаш, дIаухаш хилар диценна хIама да РКП.

Ткъаь шийтта шу даьннад райпищекомбината. Тайп-тайпарча ведомстваша нарара кара телаш хинна из хIанз АПО системе чуйоагIаш я. ХIалха леладаьча гIулакхаша дог гIоздоаккхаш хиннадеце а, хIаьта хIанз цу даькъе латкъаш вола саг атта корорrвац. Консерваш, сокаш, напиткаш хьаяраи уж йохкараи планаш дикка дукхагIа тIеххоачашъяьй коллективо дIадахача шера. РСФСР гIолла хиннача социалистически яхье шоллагIа моттиг яьккхай.

Дика болх беш ба пищевикаш укх шера а. Миллион сом маьхе йола продукци арахийцай цар биъ беттa. Эггара керттера дар фуд аьлча, из да комбинато арахецаш йолча консервашта сокашта, напиткашта заказчикаш раьза хилар.

МалагIа бахьан да-теш цу гIулакха? Шоаш беш бола болх къайле йоацаш а, гуччахьа а беш хиларах ишттача дикача толамашка кхача вIаштIехьдаьлар цар. Кулгалхой хьожабеш бац, уж хоржаш ба, беш бола болх лакхехьара даьча амарах а доацаш коллективо яххача тайпара беш ба. Из бахьан долаш хIара болхлочо ше масса долча хIамана бехктокхаме лоархI. ДIадахача шера сентябрь беттагара денз предприяти боахама расчетагIа болх беш я. Хьалха шоаш болх беш хинна технологически линеш, оборудовани я хIанз а тIехь комбинате яр. амма, къахьегама овсарле хиннaчул 1,5 лакхагIа я, хьалха арахецаш хиннача 3 миллион условни банка метта хIанз 4,5 миллион арахец.

Р. Абдулаевой сменагIа болх беча толашагIболча болхлошта Ш. Ибрагимована, Х. Магомадована, Л. Сагаевана, Т. Орцуевана хетачох, предприяте дика толамаш долаш болх беш хилар. дукхагIча даькъе, комбината директорах Балатхаджиев Анзорах, парторганизаце секретарах Тамсудова Забойх тийша да. Анзори Забуи хьалха болхлой а болаш къахьегаш хиннаб комбинате, цул тIехьагIа, балха мел йола къайленаш дика яйза а яйза, кулгалхой хилар царех. Царна дика йовз болхлой психологи, геттара цIенхаштта леладу цар коллективаи кулгалхоштеи юкъе барт-цхьоагIо хулийташ дола гIулакхаш. Из бахьан долаш РПК болхлойи кулгалхойи шоайла дика барт болаш ба.

Дерригa дика да комбинате, аьлча, харц хургва со — ший проблемаш йоацаш яц комбинат. Агропромышленни объединене доалахьа комбинат дIаеннача хана денз, из геттара ледара Iалашъю материалашцеи оборудованецеи, холуш лохбеннаб АПО оагIорахьа кулгалдара боарам а. Из Iаткъ укх тIеххьарча хана комбинато беш болча балха.

Л. ЧАБАЕВ.

ЯЛАТ ЧУЙЦАД

Сунженски района «Путь к коммунизму» яхача колхоза механизатораша шоай беррига низ тIабахийтаб ялат доа ца деш чуэцара. Цхьаккха а балха ара ца воалаш висанзар, е аравала аьнна дехар де а дезанзар. Цудухьа къахьегамга хьежжа дар даьха толамаш а.

«Коммунисташ массаза хьалха» яха девиз яр цар. Ялат чуэцаш котало яьккхар комбайнера коммуниста М. Патиева. «Дон-1500» яхача комбайнаца цо аьрдар 1041 тонн ялат. И. А. Флейкос «Нива» яхача комбайнаца аьрдар 524 тонн ялат. Ишттa дика къахьийгар ялат хьатта дIакхихьача шофераша А. Евлоева, С. Безреброва, ишттa кхыбараша а.

Л. ТУМГОЕВА.

1989 ШЕРА ВОРХI БЕТТА РЕСПУБЛИКА ХЬАЙБАШ ЛЕЛАДЕЧА БАЬЧА БАЛХА

ИТОГАШ

Республика боахамашка дIадахача шера цу ханаца нийсдича дулха лаьрхIа дикка дукхагIа доахан дIачуденнад. ХIаьта республике фуаши шурeи кIезигагIа яьккхай. Уж боарамаш лохденнад шура луча хIара бежана доакъар доагIачул 37 кг кIезигагIа кхачарах. хIара котама тIехьара 4 фуъ кIезигагIа гулдарах.

Колхозашкеи совхозашкеи боахамашта юкъерча организацешка хьайбай продукташ яхар:

	1988 шера январь-июль	1989 шера январь-июль	1989 шера январь-июль проценташца 1988 шера январаца-июлаца нийсбича
Дулх (доадаь долаш) — эзар тоннаш	11,2	13,5	120
Шура — эзар тоннаш	73,3	72,0	98
Фуаш — млн. фуъ	55,1	41,5	75

Шуран юкъарча боарамга диллача 9,4 процент хула шура нахагара хьачуийцай. Мерзача шуран продукци I процент дукхагIа арахийцай, хIаьта налха 18 процент дукхагIа. Хьаьна нахчаш 5 процент кIезигагIа хьаяьй.

Шура яккхара боарамаш дикка лохденнад Урус-Мартановски района боахамашка. Укхаза из 177 килограммага кхоачаш лохденнад, хIаьта Шалински районе — 209 килограмм, Малгобекски районе — 336 килограмм.

Дулх 22 процентн дулхан ахфабрикаташ 9 процентн дукхагIа арахецарца дувзаденна колбасни изделеш 7 процент кIезигагIа хьаяьй.

Ерригача категорех долча хьайбай керттера продукташ боахамашкара пачхьалкхен эцар:

	1988 шера январь-июль	1989 шера январь-июль	1989 шера январь—июль проценташ. ца 1988 шера январаца-июлаца нийсбича
Доахани коатIара оалхазараши (дийна долаш)	19,1	21,9	114
Шура	65,3	63,7	98
Тха — тоннаш	1768	1801	102

Пачхьалкхенга доахани коатIара оалхазараши дIачудалара шера план укх дIабахача ворхI беттa 45 процент кхоачашъяьй, шура дIачуялара план 58 процент.

Доахани коа тIара оалхазараши пачхьалкхенга дIачудалара план кхоачашъеча тIехьадисар гучадалийтад цхьайтта района боахамаша. Гудермесски Назрановски, Ножай-Юртовски районаша пачхьалкхен шера планага диллача ахнел дукхагIа дIачуденнад уж.

Пачхьалкхен шура дIачуялара план Наурски а Ножай-Юртовски а районий 50 процентал кIезигагIа долча боахамаша мара кхоачашъяьяц.

Республикай районашкагIолли хьайбай продукташ яхари дIачуялари:

	1989 шера январь-июль проценташца 1988 шера январаца-июлаца нийсдича: Хьадаьнкхар — дулх	Хьадаьнкхар — шура	ДIачуденнар — доахани коа тIара оалхазараши	ДIачуденнар — шура
Ачхой-Мартановски	141	105	114	102
Веденски	105	90	64	96
Грозненски	122	96	132	99
Гудермесски	2,8-зза	100,5	2,4-зза	98
Малгобекски	131	98	114	99
Надтеречни	97	105	118	106
Назрановски	107	109	107	101
Наурски	135	97	135	88
Ножай-Юртовски	2,3-зза	69	129	70
Советски	129	109	113	100,5
Сунженски	120	95	114	96
Урус-Мартановски	85	93	99,8	95
Шалински	82	91	94	91
Шелковской	134	106	128	104

• *ПИСЬМО ЛЕРАГIА*

ХАРЦО

ЧIоагIа са а дог а долаш хила веза Назране яхача Гойгов Iумара Iайшета редакце дайта письмо дешаш вар. Теша хала да саго сагаца селла къизал лелаю аьлча. Кхы а халагIа да цун эггара гаргарах болча наха йз харцо цунца лелаеш хилар а цхьабола Iаьдала болхлой цу харцонна тIехьабалар а.

Укх шера 15 шу доал Iайшета шийна а цун дезала а цахаддаш кхерам тIалатта, цунца харцо лелаю. ХIама дацар маца кхоачалургья, маца хадаргья ховре а... Массаза сийдоацача яьккхай дийнахьа улица юккъе наха хьалхашка марагахьара гаргара нах качъухаш, массаза больнице йигай човнаш ерзае а хIаьта цхьацца йоахараш хьахозийташ дог гIелдолийташ а.

Цкъа бийсан 2 сахьат даьннача хана юхь тIа маска йоала саг чу а иккха ювчара яьннай из, урс тIа а оттадаь. Сомадаьннача бераша дийттача цIогIо а хIаьта кара ца яха гIерташ Iайшета яьча духьалено а лоалахой оарцагIбахарах кIалхара яьлар из ший са эца венача бандитах.

ХIаьта а къайлавала-м маганзар цун. ТIехьагIа гучаваьлча из хиннавар лаьрххIа цу гIулакха цхьанне оттаваь саг. 10 дийнахьа чувалла суд йир цун, цо леладаьр йовсарал... мара дац аьнна. ЦIи яккха лац сона цун, хIана аьлча из гIулакх хинна дукха ха хиларца а (1974 шу), шийна йилла суд цо такхарца а. Нагахьа санна укх тIа дувцар деша цун вIаштIехьдоале ший синца дагавоалаш а ше цу бийсан наьха дезала тIаоттадаь Iазап дагадохаш а хургва-кх из. Нагахьа санна цун юхь тIа вIалла эхь дисадале. Iайшета-м ший письмо тIа а вувц из хIаьта Назране цхьаболча наха ха а хов из Iаьржа Iы цун дегIаца йисалга.

Мел милици чухьийжай Iайшета цхьацца бола нах аьхкъухаш, аьлдитташ дувцаш...

Иштта я, лоацца аьлча, вай бувцача дезала трагеде историн юкъмоттиг.

ТIаккха овла? Из мичахьара болалу? Марагара... Цхьан юкъа-м сатийна а цхьаккха рузкъах хIама ца эшаш а баьхабар къона дезал. ХIаьта а вIаштта пхи бер хинначул тIехьагIа гIолваьлар-кх Руслан (шой даь цIи яккхарах бехк ца бакихар дех аз хIанз бокъонца кхийна кагий нахи мехкарийн болча цун кхаь воIагеи шин йоIагеи — цу хана кагий бераш хиннад уж). ХIаьта а из истори ца ховш а цIагIа ийтта унзара сценаш дага ца доагIаш а бац уж.

Цу хьакъехьа Iайшетага шийга оалийтаргда вай массехк дош. «1972 шера ший вешийца Куйбышевски областе договорах болх бе вахар са мар — Руслан. Из цига водача хана (нагахьа санна болх-моттиг вIаштIехьйоале) оаха дийцадар цигара цо сона а берашта а дарба де моттиг лехачул тIехьагIа тхо а дIагIоргдолаш. Кхо бер а со се а чIоагIа могаш доацаш дар цу хана. Дукха ха ялалехьа телеграмма ера цунгара: укхазара са моттиг вIаштIехьъялац, дарбан гIулакха кхыйола таро лаха шоашта, аьнна. Таро йолга ховра цун. Джамбуле вахача са даь веший воIа хьалхxе а аьнна-дийца латтар: нагахьа санна кхычахьа дарба де моттиг вIаштIехьа ца йоале тхо цига дIагIоргдолаш. Хьа а вена тхо цо дIадигар. Сона операци йир. Кхаь бера берий больнице дарба доладир.

Юххера а палате уллача сога хоам бир лораша ИбрахIим яха хьа кIаьнк кхалхав, аьнна. Аз адрес дIа а денна, бовзача наха телеграмма яхьийтар даьга. ХIаьта а шоллагIча дийнахьа лорашта гучадаьнна хиннадар: кIаьнка хиннар клинически кхалхар мара ца хинналга.

Договорах вахачара воаггIаше а Назране цIавенача Руслана а хайна хиннадар кIаьнк ца венналга. Цудухьа Джамбуле ца а воагIаш из Iийча мо хеташ яр со. Массехк бетта дарба а даь со а бераш а цIадаьхкача тха цIагIа кхыбола дезал бахар, квартире даьхкад тхо».

Хьадувцалац Iайшета. Дог чIехк. Саг а йоалаяь Назране кхыча цIагIа ваха хайна хиннавар Руслан, шоаш баьхача цIагIа квартиранташ чу а ховшабаь. Иштта ший пхе бераца цхьаь йисар Iайшет. Дувцаргдац вай, ерригача района а ховш Русланеи цун гаргарча нахеи Iайшета увттадаь халахе тараш. ХIанз-м муаш даьд мотт сона Iайшета дега хиннача човнашта. Денал хиннадецаре-м кхалсаго-м хац сона, моллагIа волча маIача саго а ловргдоаца Iазап тIаэттад цунна. Мел хьийзар дас «лочкъаваь» вига кIаьнк лехаш, алименташта дош суде телаш...

Кхы яха-лела моттиг йоацаш готъенна йиса Iайшет вай вийца ший гаргара саг волча Джамбуле йода ший дезалца. Цига балха отт из, квартира а лу цунна, бераш деша дIаэц. Хьажал шо ший мехка, ший лаьтта, ший наха юкъе цун лоаттадаь туржаI, хIаьта гаьнна кхыдола къам дахача цох баь къахетам а цун яь терко а!

Иштта дижар дезала довшов. Ала деза: моттигера Iаьдал оарцагIа-м дийлар цу шерашка Iайшета бала байбе гIерташ, вешта аьлча, довна юкъе ухаш. Бакъда, из истори дIаьхлургдоацаш, хаьдда дIадаргдола хIама динзар, бехкевар — воаггIача тайпара бехктокхаме а озаш (дагайохал бийсан чуйиккхача бандита яь 10 ди суд), къоастадинзар, цхьалха даьккханзар судо дезала трагически дош. Бюрократически ушала даххача дисар из гIулакх цхьаккха баь хоадам а боацаш. ХIаьта, иштта тесса дита наха юкъера хIама цIаккха а дисац цхьан хана юха ай ца луш, юха хьовзам ца беш. Iайшета а ланзар цхьан хана мараца ше яхаш хала Iоадаьча рузкъах къаста, цу тIа берашта а хьал ме кхув духагIа нийшар даа а тIадувха а.

Цхьа юкъ яьннача гIолла Казахстанера юха цIаера Iайшет, квартира а хийца. Руслан ше йоалаяьча сагаца хьалха санна кхычахьа вахаш вар. ХIаьта ераш чубаьха цIа (Серго цIерагIа ул., № 10) цхьацца квартире чухоавеш а ца хоавеш а даьслуш а тишлуш а латтар. Дуккхача хана лаьтта (беш) а иштта йоархIаш ювлаш а ца ювлаш а иллар. Юридически марацара къаьста а хIаьта (вай аьннача тайпара) рузкъа-моттиг шоашта юкъе дIа-хьа екъанза а йоландаь цIагIа яха лаьрхIар Iайшета ший дезалца.

Уккхаза долалу шоллагIа Iазап. ХIанзар дар дезалца дувзаденнадац. ХIанзар дар тайп-тайпарча бюрократашца, волокитчикашца дувзаденна да. Цхьаннена шоллагIчо яхар фуд ховргдоацаш да из цIа хьанад-сенад яхаш тайп-тайпарча органашкара, организацешкара, учреждене шкара Iайшетага уха каьхаташ, хьаду къамаьлаш. Кхеста йолаелар бюрократически каьхата чарх. Цу каьхатех хьаIайна бIарчча морхI хьалхашка а билла фу дерга ца ховш корта а лаьца ягIа Iайшет (АПК кадрай отдела заведующе болх беш я из).

Дувцар а хьакхайкадер а тайп-тайпара да волокитчикий, яздеча каьхатий стиль-йоазув а тайп-тайпара да. Бакъда, харц цаI да: шоайла дIатIа-хьатIа а дехкаш проблема кхы а кIоаргьяр, шоай «корта» кIала ца булаш гIулакх дIадерзаде гIертар, озабезамаш дар. Цудухьа ер ма вий бехкевар аьнна бокъонца пхьеш хьалаца йиш йолаш саг вац цу волокитчикашта юкъе. Дерригa а «бехке» дар цу вай цIи яьккхача Серго улица саьн тIа дагIа 1913 шера даь къаьна цIа да. Селла таIазар цун тIакхоачаргдолга хайнадаларе-м из даьча дас хьал ца де а мегар из. Шийна доагIа дакъа дIадахьа аьнна Руслана ах оагIув боацаш дитар из цкъарчоа. 1984 шера 19 июла РОВД цу хьакъехьа яьча постановлене тIа йоах: «1977 шера судо шийна цу цIеношкара хьахьожаяь ши комната дIайнхьай Гойгов Махьмада Руслана, Iохоарца а яь. Цул совгIа, ший сесага (хиннача — М. К.) хьожаяьча шин комнатах цаI а йихьай цо, цунга ца хоатташ йоха а яь».

Лоацца аьлча, Махьмада цхьан воIо ший дакъа дIадихьар... ШоллагIчо шийна доагIача даькъа диг тIадихьанзар, хIаьта а ков чулоацаш карт а яь цIенош де волавелар, Iаьдала бокъо а проект а цхьаккха хIама а йоацаш. Бакъда, уж хьал а далехьа автоаваре вийра из. ХIанз ши бер дола цун сесаг Д. Горданова яха гIерт цу чу.

Из дов да хIанз цу юкъе латтар. 1980 шера 8 июле райисполкома комиссе оттаьяьча акта тIа йоах: «Гражданка Горданова Д. цхьаккха бокъо йоацаш Серго ул., № 10 йолча цIагIа яхаш а я цу участке цIенош деш а йоал...» Из чулоацам болаш я цу шера 19 августа шозлагIа цига хиннача комиссес оттаяь акт а.

ДIахо цу хана хиннача горсовета председатела РОВД начальникага язду: «1980 шера 26 сентябре № 1062 йолча райисполкомера дайтача письмога хьежжа аз дех бокъо йоацаш Серго ул., № 10 йолча Гойгов Iумара Iайшета цIагIара Д. Горданова араяккха», аьнна.

Арайоакх, араяккхац яхаш 1984 шерага кхоач из дош. Цул тIехьагIа района халкъа суда исполнитела акт оттаю: «Аз, района халкъа суда исполнитела М. Орцханова, сайца шоллагIвола суда исполнители хIаьта ши теш: Угурчиева Аминати Гойгов Бахьаудини а волаш ше раьза хиларца Серго ул., № 10 йолча цIагIа яьха Горданова Д. Т. араяьккхай».

1986 шу. Цу хана хиннача райисполкома председатела язду: «ЦIа сага дIатIаяздехьатIаязде бокъо райисполкома мара яц. Тха решени хувца НГIАССР-а Совмина мара бокъо а яц. Укх 1986 шера 15 августа из цIа Гордановайна дIахьожадаьд».

Дий каьхаташ, харцдар мичад, бакъдар мичад ховргдолаш? Шоайла духьаленаш еш дола тергача печаташца а хIаьта лакха чинаш долча хьакимаша кIала яздаьча кулгашца а кхаьла каьхаташ-м кхы дIахо а дувца йиш йолаш дар. ХIаьта а кIаьддергдац аз шо. Аз-м йийцанзар 1983 шера 15 декабре района халкъа судо из вай ювца Горданова цу цIагIара араяккха аьнна яь постановлени а. ХIанз а хьоаергъяцар, нагахьа санна цу судо укх шера 31 мая вIалла цунна тарайоаца кхыйола решени яьецаре. Бакъдолча хIаман дух тIа вала ца лейнача моллас — ийшар эша а ваь кхел яьй, йоах. Цу тайпара яьчоа таралест из решени а. Укх 10—15 шера бакъдар, лехаш хьайоагIа Iайшет харц а еш яьй судо из решени. Iоараяккха, йоах, Iайшет цу цIагIара ший берригa дезал а тIехь. Кхыметтел цу цIеноех доагIа дакъа а лаьтта а хьоадаьдац. Кхычахьа цIенош а нийца саг йоалаяь вахача цун мара — Руслана доагIа дакъа, цунна даь пхи бер кхедеш яьгIача Iайшета дагIац... Ши бер кхоабаш ягIача цун веший сесага Горданова Долатхана бIарчча вахар а ков-карт а доагIа. Iайшета дезала цхьаккха хIама дагIац йоах нов. Горданова кулгал а деш хиннача Назранерча райнарсудо яьча решене тIа.

МалагIча постановленех, малагIча решенех кхета веза хIанзчул тIехьагIа, аьнна хеталу. МалагIа «кхелахо» ва хIанз цу юкъе вала везар?

Хов сона, атта дац 15 шера маза-бувзарго вIашагIбелла маза юхаласта. Бакъда, ца лестача а, хIаьта из гIулакх юххера а цхьалха ца даьккхача а даргдоацилга-м хов сона. ХIана аьлча, хIанзчул тIехьагIа дукха зуламаш арадувла тарлу цу коа-картара хьалха мо ах-хоадам а баь из гIулакх дуте.

Цудухьа, бокъонца дола бакъдар корадалца дIахо техкача бакъахьа яцар-хьогI цу сов йIаьхъеннача волокита лараш?

М. КАРАЕВ.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

Джамна берда йисте лотаяь цIи

— Кхоана Iуйрийна итт сахьат даьлча аз цхьан событега хьажа хьех хьо. Из ший тайпара теркам тIаозаш хIама хургда. — Сона вовзаш волча индийски журналиста оаз хувцар воча делийски телефона. Цхьабакъда, цо деча къамаьлах кхетадеш дар дувцар цIенхашттарча гIулаках долга.

ШоллагIча дийнахьа сона дайнар цкъарчоа дукха теркам тIаозаш дацар. Делера полицейски комиссара Виджай Карана вIалла дош ца хеташ боккха гув баь латтача коробкаштеи яьшкаштеи цIи техар. Джамна яхача додача хина берда йистера из сооружени яга йолаелар.

— Миллионаш доллараш доаг-аьлар цхьанне.

— Iаьржача долларий миллионаш — тIатехар юхе латтача полицейске.

Тхо бIара а хьежаш яьгар геронна, гашиша, кхыча наркотиккий тонн. Цо, уж йохкараш доллареx а кхыча валютах а баьхар, хIаьта царех пайда эца нах Iоажалах кIалхара баьхар.

Йоагача цIера юхе яьча пресс-конференце сона хайра делийски порядок лораераша иззал дукха наркотикаш итт шера гулъяьлга. Из цар контрабандисташкара, уж юха йохкачаргара, подпольни торговцашкара хьаьяхаяр. Уж ерригa наркотикаш Деле Пакистанера хьачуенаяр, Исламабадера а Карачера а авиатуристаша ши пхо йолча чемоданашца, автомобилашца. Инде наркотикаш йохкалга дегIаухаш латтилгах язду моттигерча кепайоазон тIа. Из дика хов полицена, цудухьа, из шийна могар деш я дунен халкъашта юкъерча гангстерски синдикаташца къовсам лоаттабара. ТIеххьарча хана уж йохкачар цу республика территоре тIа гIолла транзитах наркотикаш Малхбузен мехкашка, кхыча регионашка дIаухийт.

— Деле наркотикашцара хьал чIоагIа кхерам тIатоссаш да — аьлар журналисташца къамаьл деш В. Карана. — Духхьал дIададахача шера оаха 200 миллион доллара маьха наркотикаш хьаяьхай. Цхьабакъда, из лоадам боаца дакъа мара дац. Деле ца хаддаш наркотикаш хьачукххухь «дошо кхаьсаьнгара» Бирма, Лаоса, Таиланда доззош вIашагIкхетачара. Цхьабакъда, уж дукхагIа хьачукххухь «дошо ах бетта» районашкара — уж хьалкхееча Пакистанера, Иранера, Афганистанера. Индийски столицах дувцаш, цхьаннена а оалалургдац укхаза мел наркоманаш ба. Царех дукхагIбараш къаьнарча Деле кварталашка бах, цига уж къел ловш, хьабе болх боацаш бах.

Кхыча индийски городашка а я иштта массанена бIарга а гуш йоагаялла дукха наркотикаш. Къаьстта а общественность сагота я Бомбее, Калькутте наркоманаш ди тIехьагIа дукхагIа хулаш латтара. Итт миллион саг вахача Калькуттера Iаьдалаша цхьайолча районашка тохкамаш дир. Моттигерча университета Iилманхоша гулдаьча даннеша хьахьокх из дохьаж къаьстта лоархI вахара боарам лоха болча, ира социальни экономически проблемаш ловча наха. Цу хьалашка баха нах, къаьстта а кагирхой сиха караболх уж йохкачарна. Муниципалитет хIанз а сихха дарба де дезача наркоманашта новкъостал де таро йолаш яц. Калькуттерча хIапачхаьлкхен клинике цу тайпара пациенташ тIаэцара моттигаш къоастаяь йоллаше, уж тоъац.

Кхы дикагIча хьал тIа яц Бомбей а.

«Инде наркотика контрабандисташца тIом хьоабаьбцу тайпарча заголовкаца дерригача центральни газеташа республика правительстве мехка наркотикий контрабандацеи царех пайда ийберашцеи къовсам лоаттабара программа кхоачашъяра тIехьа тIахьожам лоаттабара лаьрхIа подкомитет хьаярах бола хоам бир. Цун балха тIахьожам лоаттабу премьер-министра Раджив Ганде, цо хьахьокх, Iаьдало из социальни зулам дIадаккхар духьа хаьдда къовсам лоаттабелга. ХIанз хIара штате болх беш лаьрххIа полицейски управленеш я, цар сотрудникаша къайлагIа уж хьаераш а йохкараш а гучабаьха ца Iеш общественностацеи лорашцеи цхьана наркомани дегIаухилга дIахайташ бола профилактически болх дIаболабаьб. Поккхача индийски городашка баха нах дIаIемаб из дохьаж дIадоаржадара духьала чакхйоахача массови компанешка. Цига дакъалоац политически деятелаша, Iилманхоша, искусства деятелаша.

— Цхьан административни гIулакхашца из зулам эшалургдац, — йоах Бомбее наркотикашца къовсам лоаттабара йолча общественни комитета кулгалдеча Юсуф Мечента. — Ахаш индейцаш деша ца ховш хилча, иштта массови информаце средстваех пайда эца ца могаш хилча, къело цу дохьажа карабуг. Цудухьа наха юкъе кампани дIайоаржа а яь, уж дакхетабе беза из кхераме гIулакх долгах.

Республика правительства лерхIачох наркотически зулама духьала лоаттабеча къовсама эффективность гарггарча хана лакхлургья — Пакистанаца цхьана оаха доазол из дохьаж тIехьдоаха контрабандаш дIаяхара хьакъехьа гIулакх леладе лаьрхIа даьча договоро пайда лургба. Иштта Инде Интерполаца, кхыча дунен халкъашта юкъера а къаман а организацешца — укх дунен тIа наркотикашца тIом дIакхайкабаьча доакъошхошца гIулакхаш леладу. Цкъа доагIаргда-кх из Бомбее а Деле а хьаьхача наркотикий тIеххьара парти йоагаергIола ди.

Леонид КОТОВ,
ТАСС корр.

Дели.

Искусства а къаьнара а, хIаьта иштта цу е кхыча хана дунен цIихезача наьха хинна хIамаш йохкача лондонски «Кристиз» яхача аукционе дукха ха йоаццаш «Мерседес-Бенц 600» яр йохкаш (сурта тIа). Цун да вар «Экс-битла» цIихеза а миллионаш болча наха везаш а вола Джон Уинстон Леннон. Иллиалархочун сийво автомобила мах айбир, из 234 эзар доллар а денна Финляндерча коллекционера нийцар.

«ЧАСТНИ ПОЛИЦИ»: «ДУХЬАЛА» А «ТIЕХЬА» А

Дагадехар «Советская Россия» яхача газета апрельски цхьан номер тIа арадаьнна «Телохранительэш» яхар. ВIашагIкхийтта наха деча зулама духьалъоттара милице новкъосталгеи закона низагеи дог доахилге а йоацаш рэкето шоаш лорабелга лех вай кооператораша. Цар шоашта телохранителаш, шоаш лораберг-бола кхыбараш увттабу. ХIаьта царна юкъе бIаьхегIбараша йоккха йоаца отрядаш вIашагIъехк, уж Iомабу, цхьайолча моттигашка герз а лу царна.

Из гIулакх ца магийта а цхьан къаьсттача боарамашка законагIа хургдолаш оттадара хIанз а цIенхаштта дувца дезаш да. Из мишта чакхдаргда хьалхе а оалалургдац, бакъда, шеко йоацаш да из дувца дIаьхлургхилар. Из иштта хургхилар бакъду доазол дехьарча опыто. Масала, Великобритане частни ха лоаттаду итташ шераш да, общества хьаштта духьал дий-теш из яхаш — хIанз а тIехьа къувс из.

Кхыметтел британски МВД йолча «Хоум оффисе» а бокъонца хац Великобритане организацештеи къаьсткъаьстача нахаи маьхах гIулакхаш деча, охранникийи телохранителийи йоккхий а кагий а массе агентство я. Ховш да цар сотрудникаш полице гIулакха тIа болча нахал дукхагIа болга. Советски специалисташ кхераш ба кооперативаша дукхагIа хIама луш хилар бахьан долаш милицера квалифицированни кадраш царгахьа ялар. Великобританера хьал вIашдухьал да. Цига пачхаьлкхен гIулакхерча наха юкъе эггара дукхагIа алапи доагIа полицейскешта. Цхьанна а частни агентствас ишттала дукха хIама лац. Пачхаьлкхен бюджет хаьдда доазув долаш оттаяь я, иштта полицейскеш а. Пачхаьлкхен бюджете яц тайп-тайпара учрежденей наIартIе лораяра постовойх дола доккха эскар лоаттадара эша средстваш.

Цудухьа чIоагIа лохаш да частни хано гIулакхаш делга. Кхерамза хилар ловш вий хьо — пачхаьлкхен кисара а доацаш, хьай киcара дIале. Частни агентствашa деш дола гIулакхаш тайп-тайпара а да. Цар сотрудникаша лораю банкаши дукха ахча е рузкъа дIа-са кхухьача хана инкассатораши. Духхьал уж ба частни фирмаши организацеши, складаш лораераш, универсальни тикашка хьалхашка лостам лоаттабераш. Уж увттабу кинос, попседкъарчаша шоаш болча бахка чугIерта нах юхатоха, хIаьта иштта Салман Рушди санна болча, террористех лоралуча наха а. Мультимиллионера наьнкаца дола бер салаIа арадоаккхача из лораде тенна саг вайтар частни агентство я. Кхы а тамашагIа гIулакхаш де а — зулам даьр лаха, доазол дехьа къайлагIара заданеш кхоачашъяра, промышленни шпионаж яре е цох лоравалара нах оттабе — кийча я эшарга хьежа.

Цу гIулакхашка юкъера лаьрхIача Великобритане шера миллиард стерлингий фунташ ахча дIадода.

Цу «кхерамзлен агентстваша» геттара чIоагIа эша а пайдане а гIулакхаш ду аьнна хета доагIар. Британски кепайоазоно царех лаьца дика доацараш хIана дувц?

Дувц частни хаца дувзаденна геттара дукха халахетараш хуландаь, цу сферана юкъе баха гIерташ зуламхой боландаь. Из де царна карагIа а доал. Укх тIеххьарча пхе шера даь ши зулам дийцача кхоачам болаш да. (Царех цхьа зулам дарах гIаьрахошта кхаьчар 26 миллион стерлингий фунташ ахчан мах бола лоаладаь дошув). Шоашца барта барашта частни агентствашкара нах юкъе боацаш хиланзар из.

Частни ха лоаттаду фирмаш яраштa гучадувл шоаш балха увттабераш хьалха во хIамаш даь нах хилар. Лондонски газеташа дукха ха йоаццаш яздора охранникех волча цхьанне шийцар вар тIера ваьлча, 30 эзар фунт ахча чудола цун спецавтомобиль йигар яхаш. Къайла йоалаш латта ший фургон бIаргаяйча юхь тIара нийрчаваьнна вехавар инкассатор, яхаш дувцар из бIаргадайнараша. Зуламхо а ахча а хьакораданза да.

Кхерамзлен частни службаш дIаяхара тIехь дувцараш уж обществана караяц яхаш да, низ бер бахьан долаш бехктокхаме ца лерхIаш а дукхача даькъе иштала бехктокхамеча гIулакха тIа болх бераш во кийчбенна нах ба, зуламхой юкъе нийсбалара атта а ба.

ТIаккха цу гIулакха раьза бац частни агентстваш лелаеш бола дай. Уж дерригa кхоачамбоацараш кагийча фермашка да, йоах цар. Керда цхьа сотрудник вовзарга а Iомаварга а 1200 стерлингий фунт ахча дIадохийт оаха, йоах цу отрасле эггара йоккхагIеи эггара дикагIа лоархIаши йолча предприяте дахьа.

ХIама цхьа тIехдаьккха ца леладеш хиларца белгала ба англичанаш. Цудухьа специалисташта юкъе тIехь-тIехьагIа дукхагIа яржаш я частни охранникий «массазара доаца эскар» ца магийта а дIадаккха а хьашт дац яха уйла. Цунна кхы чIоагIагIа тIахьожам оттабе, дукхагIа къоаста а еш лицензеш тела цхьалола гIулакхаш царех тийша царна дIатIадахка мегаргда. Масала, футбольни матчаш йолча хана цар новкъосталца цига дов ца далийта лерхI.

Шено йоаццаш да уж дешаш касталашха вайна хьалхашка а оттаргхилар. Ца магийташ хиларах укхаза пайда баргбац. Кхерамзлен частнии кооперативни службаш ца магийта йиш йолаш дац — хIаьта а уж къайлагIа хургья. ЗаконагIа йоацаш оттайнича, тIаккха закон толхадергдолча уж оттаергья. Зулам даргдоацача уж яхара цаI мара способ яц: Iаьдала моттигерча органий тIахьожама кIал уж оттаяр, цу тайпара гIулакхаш леладара лицензеш тела йоагIа персонал правови кийчъяреи Iомаяраи декхараш шоашта дIатIаэца дезача милице болхлоша.

Игорь МОНИЧЕВ.
(АПН).

ИНДЕРЧА НАЬХА ЭРСИЙ ЦIЕРАШ

Дукха хIама да СССР-и Индии вIаши ювзаш. Индийцашта шин мехка символаш а хинна дIаэттача наьха цIерех дувц АПН собкора Ходжаев Эльпарида.

Эрмалой халкъа даьнна зе-зулам хала ца хеташ, хетаргахьа, саг висанзар Инде. Берригача мехкара, иштта Мадрасера а лаьтта агарах хатар хиннараштa новкъостал дара лаьрххIа йолча фонде ахча дайтар. Средстваши медикаменташи гулъеш боккха болх бир Индийско-советски культурни общества (ИСКО) Мадрасски отделене. Общества активистках К. Г. Россияс йоах хатар хиннача доттагIашта новкъостал дар хIара дог цIенача сага декхар да.

«Оаха советски нахах цIена доттагIий лерхI, — аьнна белгалдаьккхар цо. — ХIаьта СССР-а доттагIал хила со декхарийла ю сай цIеро».

Мадрасе индуизм ди лелабеча наьха Iаьдал да эггара хьалха яьча йиIигах цун даь наьна цIи туллаш. Из традици эггара хьалха йохаьяр ва вовзаш вола журналист К. Гурусами. 1935 шера шийна хьалхара йиIиг йича социализм еш йолча мехка сийна Россия аьнна цIи тиллар цо.

Сийлахь-боккхача Октябра идеяш дуккхача прогрессивни уйла йолча индийцашта чуессар. — йоах К. Г. Россиях. — Британски империализмана духьаларча къам мукъадаккхара къовсама керда этап дIайолаелар. Россерча болхлойи ахархойи котало яларо дог айдаьча Мадраса къахьегамхоша хьаю Индера эггара хьалхара шоай профессиональни союз. Цига, Мадрасе, Инде эггара хьалха дездир къахьегамхой бартцхьоагIон Дунен халкъашта юкъера ди — 1 Май. ТIехьагIа из мехка массанахьа а дезде доладир».

К. Г. Россияна дагадоагIа зIамига йолча хана цхьа тамаше цIи йолаш из хиларах кIаьнкашеи йиIигашеи футтаръеш ше дукха йийлха хилар. ТIехьагIа из кIезига йоккха хилча. Россех цунна дувца волавелар цун да. ТIаккха цу гаьнарча, ца бовзача мехках дар довза йолаелар из. Цкъа медицински колледже дешаш йолча хана цхьаккха дича а анатоме экзамен дIа ца йолалуш йисар К. Г. Россия, из предмет хьехаш вар къаьстта воккха антикоммунист хиннадаь. «Россия» яхача цу дешо бIогорвоаккхар из. ГIулакх низкъалдаьлар. дас из цIи хувца еза оалача а кхоачаш. Бакъда, йоIо хувца тиганзар. «Аз сай цIерах доккхал ду. из массе а хана са хург а я». — аьнна жоп делар цо. Экзамен-м юххера а дIаелар цо. Россиех геттара дика специалист хилар. ХIанз из цхьан штате ноанали берали лорадара гIулакха керте латт. Балха тIа мелла мукъайоацаш ше хилча а, цо ИСКО-цара бувзам хоадабац.

«Дукха хIамаш да СССР-ца Мадрас ювзаш, — йоах К. Г. Россияс. — Ташкента цIи йолаш йоккха йоаца ресторан, портняжни мастерски, кхыметтел парикмахерски а я укхаза. Индийски ахгIайрен тIа машар оттабеш Ташкенте 1966 шера Инде, Пакистана, СССР кулгалхохой вIашагIкхетара сийна цIи тиллай царех. Города предприятешеи учреждененеи советски организацешца цхьана къахьегаш хиларах доаладе кIезига дац масалаш. 1967 шера Мадраса вошал тессар Волгоградаца. Бакъда, цу шерашка делегацеш дIа-са яхийтар мара хIама даьдац. ХIаьта а дIадахача шера цар газеташа вIаши цхьацца оагIув араяьккхар. Из-м геттара кIезига мадий. Масала, тха безам бар Волгоград дукхагIа йовза, хьалхашка латта декхараш кхоачашдара цун опыт йовза. Мадраса дукха я проблемаш. Из да бе болх ца хилар, молаш дола хий, электроэнерги геттара дукха ца таар, нах чубаха горингаш, къаьстта бе болха лехаш Мадрасе баьхкача юртарча наьха яраш. Шийн проблемаш йолаш я Волгоград а. Уж кхоачашъяра гIулакх вIаши довзийта деза оаха».

Кхы цхьаькха цхьа вIашагIкхетар а да. Из да Инде къулбехьа цхьа йоккха йоацача городе. Укхаза, Парамакуде, пхиъ библиотека я. Доккхал деш а ца дувцаш ала доагIа, эггара дукхагIа нах латтар Ленина цIерагIара библиотека я.

«ХIара дийнахьа бIаь а кхы дукхагIа а саг воагIа тхо долча, — йоах М. Мутусаме. Из библиотека йиллarex цаI а Индийско-советски культурни общества городской отделене массазара председатель а ва из.

— Уж тха городера нах хинна Iац. Парамакуди эггара гаргагIарча нах бахача моттигашца ювзаш йола автостанци юхе хилар бахьан долаш тхо долча боагIа кхыча городашкареи юрташкареи нах а. Дуккхабараш боагIа деша мах боацаш укхазара книжкаш дахьа йиш йоландаь».

Библиотеке керттерча даькъе гулъяь я советски а иштта индийски а издательстваша арахийца эрсийн советскийн авторий художественни, публицистически, Iилма произведенеш. Книжкаш арахийцад английскии тамильскии меттала. Дукха моттиг дIалоацаш да В. И. Ленина йоазош. М. Мутусама белгалдаьккхар ленински книжкаш массаза а хьехархой бе хул, аьнна.

Библиотеке гIулакха тIарча наха са теркам тIабахийтар моттигерча издательствас арадаьккхача «Машар керттера дар да» яхача В. И. Ленина сборника листаш кIалтIайоахаш воаллача барайтта шу даьнна хургволча зIамсага. «Цун цIи миштай хал», аьлар сога.

«Кодур Роджагопал Ленин ва со. — аьлар сога цо. — Рамешвараме вах со. Из укхазара кховзткъе итт километр гаьна я. Сай гIулакха венав со Парамакуде. Сай кIезиг-дукха мукъа ха йоландаь хьачуэттавар со библиотеке. Се Парамакуде массаза воагIа укхаза чуотт со».

ЗIамсаго яхачогIа, Ленин аьнна цох цIи тиллай къаьна коммунист волча ший дас. Из цIи цо тиллай цох сийлахь-воккхача сага сийдеш, дагалоаттавара.

«Со-м хьалха денз а хиннав ленински книжкаш дезаш. — йоах К. Р. Ленина. — ХIанз советски обществе перестройка хулача хана социалистически пачхаьлкхен сийлахь-воккхача теоретика произведенеш кIоаргагIа Iомае безам ба индийций, хIаьта перестройка дакъа мадий ленински идеяшта юхатIадерзар. Тха округе из де таро хулийт тхога Ленина цIерагIча библиотекас».

Эльпарид ХОДЖАЕВ.
АПН соб. корр.

Мадрас.

ПОТРЕБИТЕЛИЙ ХЬАШТАШКА ХЬЕЖЖА

ЦIаккха ца хиннача тайпара чIоагIа эш хIанз НохчГIалгIай карьероуправлене боаккхаш бола жагIа, гIум, кхыйола нерудни гIишлон материалаш. Из дувзаденна да «Жилье-2000» яха программа йизза кхоачашъяра дерригa низаш тIадерзадаь хиларца. Укх тIеххьарча шерашка Iалаьмате дукха хьалду вай республике коммунальни цIенош, иштта бахача наьха шоай доалахьара гIирсаш. Цул совгIа, НохчГIалгIайченера йиъ районе бахача наьха бIаьш болча дезалий цIенош дохадаьд лаьтта такхарца. Долче, уж берригаш а керда вахар дуллаш ба. Цудухьа тайп-тайпара гIирсаш хьалдеча гIишлонхойи бахача наьхеи хьашташ дизза кхоачашдара шоай хьинар кхо ца деш къахьег карьероуправлене болхлоша. Цу лостамагIа дика кайоалаш болх бу цар шийттaлагIча пятилетка дихьлагIча шера. Товарни продукци арахецара ворхI бетта план 109,4 процент кхоачашъяьй. ПланагIа лаьрхIачул совгIа арахийцай 288 эзар сома маьха товарни продукци, хIаьта заданел тIех кийчъяьй 153 эзар сом мах бола нормативно-цIена продукци.

Экономически реформа хьалашка къахьегача карьероуправлене коллективо беттагара беттага дикагIа хулийт ший дерригa технико-экономически хьокхамаш. Къахьегама овсарле лакхъяра ворхI бетта задани 14,5 процент тIехкхоачашъяьй цо. ЙоагIачул дукхагIа арахийцай ерригa товарни продукци, духхьал из лакхъяра чотагIа кийчъяьй. Арахеца продукцега дIабода мах лохбарах, бийдал, электроэнерги нерудни гIишлон материалаш кхоярах укх шера управлене болхлоша 621 эзар сома маьха пайда баьб пачхаьлкхенна. Из хул планагIа лаьрхIачул 128 эзар сома маьха дукхагIа. Шоай потребителашта тайп-тайпара продукци лоаттаяра дола договорни декхараш а дизза кхоачашдаьд цар дIабахача ворхI бетта.

Самофинансированеи йиззача хозрасчетеи кердача системагIа болх беча предприяте карьерашта юкъе яьржача яхье ер шу доладелча денз хадданза хьалха а латташ, башха-дика производственни хьокхамаш доахаш хиларца белгалъяьнна я Эльдиев Iаьла керте латтача Червленски гIум йоаккхача карьера коллектив. Цо эггара хьалха рапорт делар ворхI бетта план кхоачашъярах а.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

ГIУЛАКХ МИШТА ДУ ШОАНА?

Шу къе хIанад?

Парте Нохч-ГIалгIай обкоме дукха ха йоаццаш хиннача бюро заседане чIоагIа теркам тIабахийта дийцар республике бахархой кхачан товараща, къаьстта баьцадаараща Iалашбара хьакъехьа. Укх гаргарча хана торгови предприятешка долаш дола кхоачамбоацараш дIа а доахаш, из гIулакх тоадара бола соцам тIаийцар. Иштта обкома бюрос теркам тIабахийтар кхычахьара санна торгови предприятешкара а хьал наха дIадовзийташ, цунна кIоаргга анализ еш республика кепайоазон оагIош тIа белгалдаккха дезаш хилара.

Цунца дувзаденна оаха лаьрхIар Старопромысловски районерча цхьаццайолча тикашка бахархой баьцадаараща мишта Iалашбу хьажа.

Цхьаннена а къайле яц, хIанз эггара дукхагIа моша кхача хьабаьнна ха хилар, хIанз доацаш дар кхы тIехьагIа хургда ала хIама ца хилар а.

Бакъда, тхо хиннача №№ 4, 25 йолча тикашка ассортимент йIаьхий яцар. ХIанз хьадаьинача баьцадаарех цу тикашка бIаьрчча хьаийцача йоацаш яр коартолаш, болгарски сибаз, хохаш, нарсаш кхыдола баьцадаараш.

Ткъарре Iобелхаш бар тикай болхлой Л. Манкиева, Б. Сулейманова, Л. Бровкина. Цар йоахар:

— Тхона хьаккхухьаш йола продукци дукхагIъяр совхозашкара кхухьаш я. ХIаьта, цига дешархоша, студенташа, иштта тIаккхаьч-кхаьчачо хьагулъяьр тхона хьаяхь. Царна юкъе хул йохкаеннараш а ехараш а. ТIаккха покупателаша тхо бехке ду массадолча хIаманна.

Харц лувцар уж. ЙилъагIча тика тIа тхо долаш, Iалаьмате хала а хеташ леткъар очередагIа лаьтта кхалнах.

— Морковка я, яхаш баьцаш ийе тхона-м кIордадаьд. Бурака лордаш яларе-м борщах теха а цхьа хIама дерг мадарий акхарех. ХIанз фу дергда Iа,— йоахар баьцадаараш вцаш лаьттача М. П. Разомаркинас.

Цун бехк а бацар. Цхьа килограмм морковка хьаззача цхьа бIаьи ах бIаьи грамм совгIа йоархIаш яр цунца. Цкъа-дале дикка эшам а мабий из, шозлагIдале чутехкае чура аракхувса а еза уж йоархIаш.

Белгалдаккха деза цу тикашка грузчикашта метгел уж деза галеш, яьщкаш хьалъийеш хьувз продавецаш бола кхалнах. Торговле бокъонаш мишта лораю хьажа ца кхоабеш, мичахьара фу дахьаргда ца ховш, байдден хьидден совхозашка гIолла лел тикай заведующеш. ХIаьта, иштта лийлача а низткъа мара нийдархой хьашташ кхоачашде вIаштIехьдалац цар. Республика колхозашен совхозашен йоаггIача тайпара Iалашъяц торговни предприятеш эшаш долча мошача даараща. Ер цхьа масал доаладича кхоачам ба из бакъдара. «Заря» яхача духхьал цхьан совхозо укх шера № 4 йолча цхьан тикана хьадала а доагIаш хьа ца луш дита баьцадаарагца да: 300 тонн помидораш, 80 тонн нарсаш, 100 тонн кабуц, 50 тонн, хохаш.

ТIаккха, нийдархошта хьалхашка шоаш мишта бакъбе безаш ба тика болхлой?

А. ФЕФЕЛОВ,
Госторгинспекце штате воаца болхло.
Т. ХАШАГУЛЬГОВА,
тха корреспондент.

Школана–новкъостал

Укх тIехьарча массехк шера хIара Iа хьатIа мел кхоача «Школашка шийла я» яхаш письмош аха долалу ерригача инстанцешка а тха редакце а. ХIара шера язду газета оагIонаш тIа. Цхьаккха белгало йолаш дацар соахкара шу а. ЙIовхал лу системаш телха нийсденна шелала кIалбисар Назранерча № 3, № 4 йолча школай дешархой. Вешта тахан № 3 йолча школе из гIулакх лертIача даьннад. ХIаьта малагIа кийчо яьй № 4 йолча школа коллективо? МалагIа гIо-новкъостал хиннад шеф йолча «Электроинструмент» яхача заводагара? Цу завода директораца Х. Тамасхановца къамаьл хиъкъамаьла юкъе дакъа лоалар тха укх деношка. Тха цаш вар завода парторг А. Манкиев а.

— Тха завод йоккха я — йоах Тамасханова—бакъда, ала йиш яц тха коллектив яхча а рузкъа а шийна ловчча тайпара доаде йиш йолаш я аьнна. ХIаьта а массехана тхоай подшефни йолча школана гIо-новкъостал дара эшашдар кходац завода коллективо. Иштта, тха гIо доацаш йисаяц школа а ремонт еча хана. Укх тIеххьарча шерашка шийла хиннай школа помещене чу. Из дувзаденна дар йIовхал йоагIача система чу эша низ боацаш, давлени кIезига хиларца. ХIанз оаха школерча котельне цхьаькха насос оттаяьй. Соахка Iа чакхдоаллаш лерттIа эшаш йола йIовхал яр классашка. Укх шера а гIулакхаш лерттIа хургда, аьнна, хеташ да тхо.

— Из кхоачамбоацар духхьал школе мара доацаш дац. — йоах А. Манкиева — Ховш да теплоцентралаш тиша а ремонт эшаш а хиларах Iи араювлаш ерригача заводской микрорайонера йIовхал йовлга. Тхоай котельне мощность лакхъяра кхы цхьа резерв гу тхона укхаза. Керттердар, йолаш йолча теплосетах лерттIа пайда эцар, йIовхал зехьа ца йоаяр да.

Гуш да цу гIулакха заводерча котельщиким бехк боацилга. Цу хьакъехьа керттера декхараш кхоачашдеш я города службаш. Цар болх цIена боацаш хиларца дувзаденна да уж кхоачамбоацараш.

— Заводагара фу эшаш бисаб шун «подшефни бараш»? — хетт аз.

— Тхона хетачогIа цхьаккха а хIама эшаш бисабац — йоах Х. Тамасханова. — Школе кулгалхоша тхоашта тIа мел диллар кхоачашде вIаштIехьдаьннад тха. Керда тир еза аьннад — цу гIулакха эшаш дола финансови гIо даьд оаха, зональни яхьаш чакхъяха ахча деза аьннад — из а лехад. Цул совгIа, укх тIеххьарча шин шера йIовхалах доагIа ахча а школагара хьа ма эца аьнна соцам баьб тха къахьегама коллектива совето. Вешта, из а дика гIо да хIара кепиг дагарде дезача школай кулгалхошта. Шефски гIо кердача формашца леладе гIерташ формализм юкъе ца хилийта гIерташ я тха завода коллектив.

Ж. БОГАТЫРЕВ.

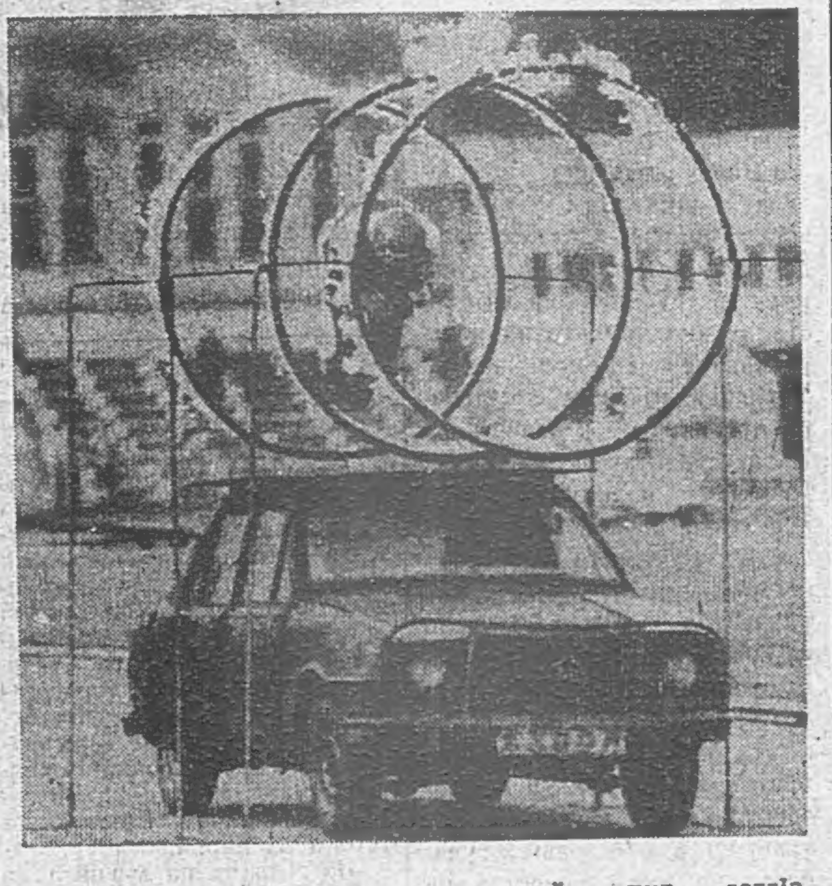

МОСКВА. «Торпедо» стадионе москвичашта а столица хьаьшашта а шоай говзал дIахьекхар «Шкода-автородео» яхача коллективерча чехословацки детиверча чехословацки спортсменаша. Цу теркам тIаозача яхьий, цул совгIа, цхьаькха декхар да наькъашка хулаш йола аварийни ситуаци хьахьокхар, уж мишта эшае йиш я хьагойтар.

Гонщикашца цхьана шоу дакъа лоацаш бар «Хобби» яхача группера каскадераш.

Иштта автородео выступленеш хургья Ореле, Риге, Ленинграде, Брянске, кхыча городашка.

СУРТАШ ТIА: 1. «толчея в городе» оалача хьисапе машинаца никъ бар; 2. автомашина тховна тIара цIерах доагача гIозарех чакхвалар.

И. УТКИНА сурташ.
(ТАСС фотохроника).

СПОРТ

ТIеххьара ши матч Грозненски «Терека» футболисташа чакхъяьккхар хьалхагIа Курск, тIаккха Орел яхача городашка. Ховш махиллара, цигарча командашца ловза цIаккха атта хиннадац вай спортсменашта.

Курскера «Авангард» кхоалагIча зоне тIехьаюсача командашта юкъе яр. Якха йиш йолчарех ниисса ахаш мара очкош яьхаяцар цо. Ший наIарашка чуйнтаяр 41 бурган, кхойттаза нийшаяр. Дале а, вай футболисташта низкъала хилар «Авангардаца» ловза. Хьалхарча тайме малагIа команда котъяргъя ала хала дар.

ШоллагIча тайме В. Коляднос фусамдаьй наIарашка бургац чутехар. ДIахо йодача хана счет кхы а йоккхагIа е таронаш йолаш бар грозненцаш. Цхьабакъда, царех пайда эца аьттув баланзар. Счет 1:0 йолаш котбаьлар вай мехкахой.

Кхы а дикагIа лайзар «Терек» Орел яхача городе, моттигерча «Спартакаца». О. Хохленкос, В. Коляднос, С. М. Нудуева кхо бургац чутехар фусадаьй наIарашка. ШоллагIа тайм чакхъяла гаргагIертача хана цкъа аьттув баьлар «Спартака» футболистий. Счет 3:1 йолаш толам баьккхар грозненцаша.

КхоалагIча зонера ерригa командаш тIеххьарча туре мишта лайзай хIанз а ховш дац. Цхьайола результаташ йовзаш еце а, таханара турнирни таблица иштта я.

	Л	К.	Н.	Э	Б	О
«Цемент»	23	18	2	3	56-10	38
«Лори»	26	15	3	8	43-32	33
«Терек»	25	13	5	7	34-23	31
«Машук»	24	14	2	8	29-18	30
«Волгарь»	26	13	4	9	33-29	30
«Торпедо»	25	12	5	8	30-24	29
«Спартак» (Нч.)	24	11	5	8	34-20	27
«Спартак» (Ан).	24	10	7	7	32-20	27
«Спартак» (Ок.)	23	10	5	8	27-27	25
«Ширак»	25	8	9	8	18-21	25
«Уралан»	24	9	6	9	35-35	24
«Спартак» (Ор.)	25	10	3	12	24-26	23
«Спитак»	25	10	3	12	27-40	23
«Дружба»	24	9	5	10	34-29	23
МЦОП	25	9	3	13	21-28	21
«Прометей»	25	7	7	11	24-26	21
«Химик»	25	6	9	10	25-29	21
«Салют»	25	8	4	13	25-36	20
«Сигнал»	24	8	4	12	23-38	20
«Шахтер»	25	7	4	14	22-32	20
«Авангард»	25	8	3	14	24-43	19
«Луч»	25	2	8	15	12-46	12

Дика кийчо яьй хьатIадоагIача физкультурника денна Малгобеке. Цу дийнахьа укхаза чакхъяргья тайп-тайпара яхьаш. Уж хургья Серго цIерагIча стадионе.

Цул совгIа, яхьаш йолча хана спортивни лотерея чакхйоаккхаргья. Аьттув баьнначар бокха мах бола совгIаташ доахаргда.

М. КАРТОЕВ.

* * *

РСФСР физкультурни коллективашта юкъе футболах йолча яхьашка дакъа лоацаш я Гудермесера «Бешлоам». Дика чакхдоах цо вIашагIкхетараш цIагIа а хьоашалгIа яхача а. Вай командаца цхьана цига ловзаш я Краснодарски Ставропольски краяшкара, Къулбаседа - ХIирийченера, Дагестанера, Астраханера 13 коллектив.

ТIеххьарча вIашагIкхетарашка счет 6:0, 5:0, 1:0 йолаш вай футболисташа эшабир Орджоникидзера, Георгиевскера, Армавирера спортсменаш. ХIанз гудермесций 23 очко я. Шоатта дийнахьа аргIанара тур хургья.

Н. БОРИСОВ.

ДОШ КХОАЧАШДЕШ

Итт шу да Сунженски типографес коммунистически къахьегама ударник яха цIи лелаю. Цо хIара шера тIеххкхоачашъю план, къахьегама толамаш доах. Дукха ха йоаццаш вай республика Госкомиздата яьча итогех, шоллагIча квартале хьалхара моттиг яьккхай цу типографе коллективо социалистически яхье дакъа лаьца. План кхоачашъяьй 113,9 процент. Из бахьан долаш полиграфисташта карара кара тела цIе байракхи ахчан совгIати деннад.

— Тха коллективана юкъе дика къахьегачар дуккха цIераш яха йиш я. са, — аьлар типографе директора В. Ф. Мишустина. — Уж ба печатникаш Е. Ф. Анашкина, Н. В. Мещеряков, А. И. Степанов, наборщицаш Т. А. Кравченко, М. Х. Тумгоева, С. В. Линкевич иштта кхыбараш а.

ДЕША ДАХА ХА ХЬАТIАКХАЬЧАЙ

Укх деношка ПМК-7 чуйоагIача берий беша коллективо накъадаьхар школе даха ха йола бераш. Хоза кийчъяьча зале дукха нах гулбеннабар: берий дайноаной, ПМК болхлой. Цу дезача денна хетаяь утренник хьаеллаш къамаьл дир берий беша заведующи йолча Чичайкина Людмила Дмитриевнас. Цо дукха хьехамаш дир, ловцаш даьхар берашта. Уж хьехамаш кхоачашде а дика деша а дош делар бераша. Цул тIехьагIа шоай воспитателаца Татьяна Николаевнайца кийчдаь концерт гойтар бераша, цунна юкъе яр сакъердаме сценкаш, конкурсаш, стихаш, халхараш. Гулбеннараш хоза а хеташ хьийжар берий концертага.

Хургболча дешархошта совгIаташ делар ПМК-7 яхача парторганизаце секретара Петрова Вера Александровнас.

Дай-ноаной цIерагIа берий беша коллектива баркал оалаш къамаьл дир Килоева Лидас.

Сона а лов хургболча хьехархошта, лорашта, инженерашта лаьрхIа дош ала.

Дог делаш, иразе вахар хилда шун.

Л. ТУМГОЕВА,
Орджоникидзевски яхача станица № 3 йолча юкъерча школа хьехархо.

МЕХКА КХЕЛАХ

ХIанзарча этапе массадолча къамаша чIоагIа теркам тIаоз шоай историна. Уж дIанха шераш кIоаргагIа тахка, перестройкас хьалхайоаха чоалхане процессаш къоастае гIерт. Бакъда, укхаза керттердар — хIанз вай ловча ерригача халонашца юртбоахам. Цунах лаьца дийцар СССР халкъа депутатий хьалхарча Съезде. Юртбоахама производства проблемаш ювц Лаьхехьарча Совета заседанешка а. Керттерча даькъе ювцар дай опыт я. Халкъий ноахалаша юртбоахам лелабара говзал Iоаяьй, иштта массаза хьамсара Iалам лорадаьд, хIаьта, лаьтто ший аргIагIа нах кхаьбаб. Массадолча къамех болча ахархоша бIаьшерашкара бIаьшерашка шоашкара бокъонца къахьегама турпалал гойташ къахьийгад. Цу хана нах чIоагIа халача чоалханеча хьалашка бахар. Цхьабакъда, цар вахара оагIонаш хIанз а лерттIа техкаяц. Цудухьа оаша чIоагIа хьаштдолаш ешаргья, аьнна, хет сона дукха ха йоаццаш араьнна историка В. Н. Ратушняка «XIX-гIа бIаьшере чакхйоалаш а XX-гIа бIаьшере йолалуш а Къулбаседа Кавказе юртбоахама лелабара» хетаяь монографи. Из книжка документальни кIийлен тIа яздаьд. Автора дика бовз вай мохк, цо архивни документаш тохкаш къахьийгад, хIаьта, социалистически революце яккхалехьа хьалхарча этапера ахархой вахар хьахьокха а юрта боахамерча хьала дизза сурт дилла а вIаштIехьдоал цун. Иштта книжка тIа мадарра хьагойт Советски Iаьдала хьалхарча шерашкара керда вахар, из дегIаахара наькъаш. Цу хьакъехьа Iилманхоша тохкамаш даь дале а, цу тайпара ерригача Къулбаседа Кавказа халкъий юрта боахам дегIаахара хетабаь Iилман болх язбаьбац. ХIаьта В. Н. Ратушняка цу книжка тIа белгалбоах Къулбаседа Кавказа халкъий юртбоахам кхетабарга, тахкарга бода никъ билла бола Iилманхой. Ховш да Кавказера производительни низех хаьдда дош аьннар В. И. Ленин волга. Цо маярра гучаьхар вай мохк дегIаахара керттера белгалонаш. Автора цу книжка тIа нийса белгалйоах Къулбаседа Кавказа юртбоахам лелабарах шоашта хетар аьннача, из кIоаргагIа тахка хьежача тохкамхой цIераш. Царна юкъе ба Л. М. Горюшкин, И. Д. Ковальченко, А. В. Фадеев, Е. С. Корнаухова. Иштта В. Н. Ратушняка лакха мах бу П. А. Шацкий, А. Д. Бесленеев санна болча Iилманхоша яздаьча балхашта. Цо къаьстта белгалбаьхаб, ялата йоаца культураш — харбазаш пасташи, сомаши баьцадаарашш хьалкхедара дешаш даьшха бола Черсий-Балкхаройченера профессор К. Н. Керефовен вай мехкахо В. П. Крикуновен. Кердача книжка тIа вай республика историна хетаяь маьхера материал я. ХIаьта из XIX-гIа бIаьшере чакхйоалаш а XX-гIа бIаьшере дIайолалуш а Къулбаседа Кавказера лаьттанца гIулакх леладара, юртбоахама керттера доакъош дегIаккхувлара, юрта боахам социально - экономически дегIаккхувлара, производственно-технически Iалашо яра темашта хетадаь кхаь даькъех латт.

Сона хетачох, книжка дуккхачар безамца дешаргда, хIана аьлча, цу тIа аз лакхе маалара Къулбаседа Кавказа юртбоахама производство дегIаккхувлара белгалонаш гучайоах. Иштта книжка тIа къаьгга хьагойт лаьттан фонд хувцаялар, бахача наьха доалахьа лаьтта дIалулга а цох пайда ийбелга а дегIаахар. Къаьсттача безамца ешалу ялата культураш дегIаккхувлара; Тийрки та болхлошта къахьегарах луш хиннача алапен боарам хьабовзийт. Хетаргахьа, вай республикерча дешархоша хоза а хеташ ешаргья «Лоамарча боахамий эволюци», «Тийрка йистерча гIалгIазкхий боахамий эволюци» яха разделаш. Бакъда, иштта лоархIаме я кхыйола разделаш, хIана аьлча, цар хаьддача масалаща хьахьокх юртбоахам дегIаахар, наьха вахара хьал хувцадалар. ЧIоагIа лоархIаме я цу книжка тIа яь анализ, хIана аьлча, цо Нохч-ГIалгIайченера ерригача Къулбаседа Кавказера революционни болама социально-экономически хьалаш, Советски Iаьдал эттача хана юртбоахама производстве социалистически перестройка яь йола материальни кIийленаш гучайоах. Иштта книжках лаьца сайна хетар ала безам ба са: авторах бехк баккха боагIа цо цхьаболча цIихезача тохкамхой балхаш теркал ца дарах, ерригача источникашта йоаггIача бесса анализ ца ярах. Цхьабакъда, цун карагIдаьнначун мах беш, ала деза, цо вайна хьалхашка историкашта, экономисташта, юртбоахама Iилма тохкарашта, хьехархошта, мехка истори доашхаш болчарна лаьрхIа да. Теша лов, В. Н. Ратушняка хьалха яьккхача методикас моттигерча авторий цу е кхы ширагIча ханара Нохч-ГIалгIай юртбоахам дIахо Iомабара йола уйлаш сомайоахаргхиларах.

Библиографи

Кубани яхача додача хина йисте дахача къамаша хьайбаш леладара, хIаьта иштта, тхьамк, комсаш хьалкхеяра специфика маярра хьайовзийташ йола оагIонаш. Нагахьа санна, Къулбаседа Кавказ дукхача хана денз мехка эггара йоккхагIйолча аграрни центрех цаI хилар теркалдича, книжка вай мехкахоша дийша а ца Iеш иштта кхыча регионашкара наьха теркам а тIаозаргболаш да. Автора йоккхача статистически материала кIийлен тIа къаьгга хьахьокх Къулбаседа Кавказа халкъий юртбоахам дегIаахар, цун производительни низий дукхал. Кхетадеш махиллара, дешархой лоаман юрташка бахача наха материально - производственни базах, хьалхарча дунен тIемо моттигерча экономика — ломарой, гIалгIазкхий, ахархой боахамашта баьча Iоткъамах лаьца цхьацца хIама ха безам болаш хургба. Сона хетачох, историк духхьал боахам лелабара дош къоастадаь ца Iеш наемни болхлоша къахьегача боахамий дукхал теркалъе гIерт. Ховш махиллара, В. И. Ленина, чIоагIа теркам тIабахийтаб наемни болхлой вахара а цар балха лоархIама а маIан довзара, иштта цо 1905 — 1907 шерашка хиннача хьалхарча халкъа революцен цар юкъедихьа дакъа белгалдаьккхад. Сона хетачох, чIоагIа могаде деза авторо книжка тIа юрта боахамашка къахьегача наемни болхлой дукхал хьахьокхар, къаьстта цо из хьагойт Грозненски, Сунженски, Хасав - Юртовски округашка гIолла. Ишт-

Л. ФАРГИЕВА,
Нохч - ГIалгIай пачча-хьалкхен университета «Поиск» яхача группа председатель.

Хьамсара дай-ноаной, бераш!

Керда дешара шера эпаш мел дар эца йиш я хьалхагIе а школьни базарашка.

Школьни базарашка эца йиш я: тетрадаш, альбомаш, ручкаш, линейкаш, готовальнеш, йиIигаштеи кIаьнкаштеи лаьрхIа йола школьни формаш, кога гIирсаш, кочамаш, хачеш.

Школьни базараш болх беш я укх адресех:

Революци цIерагIа проспект, 21, № 1 йолча юкъерча школанна уллув (ГТО «Универмаг», Ленински Заводскойи РТО);

12 участок (Октябрьски РТО);

Нефтемайски, Иванова цIерагIа городокашка, Бутенко цIерагIча станце (Старопромысловски РТО), Черноречье яхача поселке (ОРС ПОГНОС).

НГIАССР торговлен министерство.

ТЕЛЕВИДЕНИ

10 АВГУСТ,

ЕРА

I ПРОГРАММА

6.30 — 120 минот.
8.35 — Фильм-концерт.
9.05 — «Спрут». Телевизионни художественни фильм. 4-гIа сери.
10.10 — Киноафиша.
11.10 — Дунен гонахьа. Альманах.
15.30 — Документальни фильмаш.
16.10 — «Русская музыка» яхача ансамбла выступлени.
16.30 — «...Ялхайтта шу даланзен бокхагIеи».
17.15 — Документальни фильма премьера.
17.25 — Футбол. «Динамо» ветераний сборни — дунен ветераний сборни. «Динамо» сборни — дунен сборни.
21.00 — «Ха».
21.40 — «Спрут». телевизионни художественни фильм. 4-гIа сери.
22.45 — «Тахан дунен тIа».
23.00 — Испански опера седкъий». Х. Каррерас.

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйрийнара гимнастика.
8.15 — Iилма-довзийтара фильмаш.
8.55 — Испански мотт. Iомабу 1-ра шу.
9.25 — Концерт.
11.00, 13.00, 00.15 — «Кердадараш».
11.10 — «Четыре танкиста и собака» яха телевизионни художественни фильм. 8-гIа сери.
11.55 — Мультфильмаш.
12.30 — Испански мотт. Iомабу 2-гIа шу.
13.10 — «Къона кино» яхача передачан йола приложени.
16.50 — Информационни программа (гIалгIай меттала).
17.00 — Телефильм.
17.15 — СПТУ-3.
17.20 — «Халкъа тIахьожама экран» (гIалгIай меттала).
17.40 — Мультфильм.
17.50 — «Дагалоацамаш». А. Ведзижева 70 шу дузаш. Йоазонхочун интервью (гIалгIай меттала).
18.10 — «Знак Саламандры» яха телеспектаклъ.
19.20 — Информационно-музыкальни программа.
19.45 — «Социальни хьашташкахьа юхь ерзаяь» (нохчий меттала).
20.15 — «Дагада деза».
21.00 — «Ха».
21.40 — «КВН-89».
23.50 — «В Альдебаран» яха телевизионни короткометражни художественни фильм. (Премьера).

11 АВГУСТ,

ПIАЬРАСКА

I ПРОГРАММА

6.30 — 120 минот.
8.35 — «Спрут». Телевизионни художественни фильм. 6-гIа сери.
10.50 — «Шера ханаш». Август.
15.35 — «Веснушка» яха ансамбль.
16.00 — «Осторожно-Василек» яха берашта дола фильм.
17.10 — «Илли-89».
17.30 — Мультфильм.
17.50 — Документальни фильма премьера.
18.15 — «Интерсигнал».
18.45, 23.05 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — Концерт.
19.15 — «Философски беседаш».
20.00 — «ДоттагIлен меридианаш».
21.00 — «Ха»
21.40 — «Из хиннад... хиннад...»
22.00 — «Спрут». Телевизионни художественни фильм. 5-гIей 6-гIей сереш.

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйрийнара гимнастика.
8.15 — Студес довзийт... «Сорбоннера Байкал» бердашка».
9.00 — Концерт.
9.30 — Английски мотт. Iомабу 1-ра шу.
10.00 — Пушкинан цун замен. Вай тIехьаль.
10.45 — Мультфильм.
11.00, 13.00 — «Кердадараш».
11.10 — «Четыре танкиста и собака» яха телевизионни художественни фильм. 9-гIа сери.
12.10 — Мультфильмаш.
12.30 — Английски мотт. Iомабу 2-гIа шу.
13.10 — «В Альдебаран» яха телевизионни короткометражни художественни фильм.
13.35 — Ритмически гимнастика.
14.05 — Киножурнал.
16.50 — Информационни программа (нохчий меттала).
17.00 — Телефильм.
17.20 — «Вай заманхо» (гIалгIай меттала).
18.10 — «Межиева дош».
18.35 — Информационно-музыкальни програмча.
19.00 — «Арена». Спортивни программа.
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!». Мультфильм.
20.15 — «Арена». Спортивни программа.
21.00 — «Ха».
21.40 — Телевизионни короткометражни художественни фильмай премьера.
23.00 — 23.00 — НТМ. Информационни выпуск.
23.15 — «Экскурси». Музыкальни программа.

РАДИО

10 АВГУСТ, ЕРА

7.25 — 7.35 — Хоамаш. Хаоттам.
7.45 — Передачай программа.
7.50 — 8.00 — Республикански газетий обзор.
8.15 — 8.45 — Музыка.
11.15 — «Патриот» (нохчий меттала).
11.30 — Хозрасчета хьалашка (нохчий меттала).
11.45 — 12.00 — Болхлочун уйлаш.
15.15 — 15.30 — Музыка (гIалгIай меттала).
17.15 — Передачай программа. Хаоттам.
17.16 — Къамаьл ду районни радиос.
17.31 — Халкъа ашараш (гIалгIай меттала).
18.00 — Керда хоамаш.
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
18.30 — Хоамаш.

11 АВГУСТ, ПIАЬРАСКА

7.45 — Передачай программа.
7.50 — 8.00 — Республикански газетий обзор.
8.15 — «Хьайбай ахканара профилактика». Беседа (нохчий меттала).
8.30 — 8.45 — Динал — предприяте кизга (гIалгIай меттала).
11.15 — 12.00 — «Со иллеца венав шо долча». Музыкальни программа (нохчий меттала).
15.15 — 15.30 — Перестройка публициста бIаргашца (гIалгIай меттала).
17.15 — Передачай программа. Хаоттам.
17.16 — 17.31 — Перестройка: практически гIулакхий ха. Беседа (гIалгIай меттала).

Редактор
О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

Хьамсара новкъостий!

Диц ма ле 1990 шера шоашта

«СЕРДАЛО»

газет ханнахьа яздайта

Газет язду «Союзпечата» ерригача отделенешкеи агентствашкеи, предприятешкарча, учреждедешкарча, организацешкарча общественни уполномоченнеша.

Шера газет яздайтара мах 4 соми 8 кепиги ба. Кхоаненга дехкаш тIехьа ца а доахаш «Сердало» газет яздайта шоашта!

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92, Телефонаш: редактора — 22-45-57; редактора заместитела — 22-85-07; бехктохкама секретара — 22-84-68; отделий: партийни вахара — 22-53-12, промышленностен транспортен — 22-75-81, 22-65-01; юрта боахама — 22-47-84, 22-90-66; культура — 22-64-75, 22-75-78; письмой — 22-85-64; машинописни бюро—22-89-51; корректорски — 22-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 22-45-57; заместителя редактора — 22-85-07; ответственного секретаря — 22-84-68; отделов: партийной жизни — 22-53-12, 22-54-04; промышленности и транспорта — 22-75-81; 22-65-01; сельского хозяйства — 22-90-66; 22-47-84; культуры — 22-64-75; 22-75-78; писем — 22-85-64; машинописное бюро — 22-89-51; корректорская — 22-89-88.

Газет арадувл шинареи. ереи, шоаттеи деношка

СФ05209. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 2496.